

Η Διαπλοκή των Ελλειμμάτων: Πολιτικοί και «Τρομοκράτες»

Νώντας Σκυφτούλης

Το πολυπαιγμένο θέμα της διαπλοκής «τρομοκρατών» και πολιτικού προσωπικού του κράτους υπήρξε ανέκαθεν καταφύγιο πολιτικής και υπαρξιακής ανεπάρκειας. Σε συνάρτηση με τις τελευταίες εξελίξεις, είναι περισσότερο ένταση υπαρξιακού ελλείμματος και λιγότερο πολιτικού. Αυτό οφείλεται στην πληθωρική προσωπικότητα του κ. Πανούση, ο οποίος εις μάτην προσπαθεί να συνδυάσει τη δειλία με την εγωπάθεια και έτσι να συνθέσει έναν πολιτικό ρόλο (δημόσιο, και εδώ αφορά και εμάς, τους άλλους) παρεμβαίνοντας θεαματικά και όχι αισθητά. Κοντολογίς, «τον έφαγε το γυαλί» που λέει και ο βασανισμένος λαός, και αυτό δημιουργεί έναν τύπο ανθρώπου χωρίς αυτοπεποίθηση, διότι, ως τηλεοπτικό και μόνο γεγονός, χάθηκε το «είναι» του στο ρευστό «έχειν» του θεάματος. Το αποτέλεσμα είναι να βρίσκεται σε μια διαρκή καταθλιπτική αναζήτηση ταυτότητας, γι' αυτό και είναι διατεθειμένος να κάνει τα πάντα για να βρίσκεται στο προσκήνιο, θεωρώντας ότι είναι στον ρυθμό της εντέλει παρουσίας του. Και όταν ήταν υπουργός αλλά και τώρα η ίδια γεύση. Αλλά μέχρι εδώ. Μην τυχόν και μας κατηγορήσει η Δεξιά για διαπλοκή διαμέσου των υποδείξεων καλής συμπεριφοράς προς τους κομματικούς και τους πολιτικούς και στενοχωρηθούμε πολύ.

Όμως το θέμα αυτό έχει μια ιστορικότητα που αντικειμενικό σκοπό (συνέπεια) έχει να συκοφαντήσει για διαπλοκή τους «τρομοκράτες» και όχι τους πολιτικούς, γιατί ο μεγαλύτερος λεκές για έναν «τρομοκράτη» είναι η διαπλοκή του με το πολιτικό προσωπικό της χώρας. Εγώ, τουλάχιστον στην Ελλάδα, δεν ξέρω κανέναν «τρομοκράτη» να έχει την οποιαδήποτε είδους επαφή ή επικοινωνία με πολιτικό. Υπάρχουν όλοι οι λόγοι που μπορείτε να φανταστείτε για τους οποίους δεν μπορεί ο «τρομοκράτης» να έχει μια τέτοια διαπλοκή. Ο βασικός λόγος

είναι ότι ακυρώνεται σαν «τρομοκράτης» και γίνεται «κρατικός τρομοκράτης», διότι η βία είναι ένα λεπτό ζήτημα. Το παραπάνω δεν είναι θέμα πληροφοριών αλλά ζήτημα ενός απλού συλλογισμού, μη βαλκανικού. Υπάρχουν και άλλοι λόγοι... αλλά συγγνώμη, δεν θα διευκολύνω, ας το βρουν μόνοι τους όταν και όποτε...

Το παραμύθι αυτό της διαπλοκής πολιτικών «τρομοκρατών» το ξεκίνησε η Αριστερά και χαίρομαι ιδιαιτέρως που εγκαλείται με βάση τα επιχειρήματά της, για να γίνει αυτό το ΨΕΥΔΟΣ ακόμα πιο επαίσχυντο. Η Αριστερά στην Ελλάδα, όλη η Αριστερά στην Ελλάδα, και για να το τονίσω περισσότερο όλες οι εκδοχές της Αριστεράς, όσο λιλιπούτειες κι αν ήταν είχαν ένα και μοναδικό «γιγαντιαίο» επιχείρημα ενάντια στην «τρομοκρατία»: Την πεποίθηση ότι πίσω από την «τρομοκρατία» κρύβονται μυστικές κρατικές υπηρεσίες και κάθε «τρομοκρατική» ενέργεια εξυπηρετεί την κυβέρνηση ή το κράτος γενικότερα με βάση τη συγκυρία της εποχής. Η Αριστερά είχε τους συνήθεις λόγους της. Να συκοφαντήσει ό,τι δεν ελέγχει και να δηλώσει νομιμοφροσύνη λέγοντας ψέματα. Αργότερα το επιχείρημα αυτό το πήρε η Δεξιά και το εξειδίκευσε. Με δεξιό τρόπο. Η κυβέρνηση του Πασοκ (τα ξεχνάει το Πασοκ;) είναι πίσω από την «τρομοκρατία» και μάλιστα τα σενάρια είχαν ξεπεράσει κατά πολύ τις θεωρίες περί Χθόνιων, περί Ελλοχίμ κ.ο.κ. Οι «τρομοκράτες» στην αρχή ήταν σε προβληματισμό αλλά γρήγορα διαπίστωσαν το βαλκανικό περιβάλλον που επωάζονται αυτές οι μαλακίες και ότι δεν ζημιώνονται αλλά αντιθέτως... Μέχρι εδώ, πάλι δεν θα διευκολύνω. Εν κατακλείδι, όμως, πιστεύω ότι ζημιώνονται οι «τρομοκράτες» γιατί έτσι χάνεται η ένταση της ποιότητας και πολιτικά και επιχειρησιακά και προσαρμόζονται στον «καθυστερημένο πολιτικά» αντίπαλο.

Που λέτε λοιπόν... Η «τρομοκρατία» έχει στοιχεία παραβατικότητας και βίας και σε αυτό «μοιάζει» (καμία σχέση) εξωτερικά με την ποινική παραβατικότητα. Η πρώτη είναι βία άρνησης του υπάρχοντος, η δεύτερη είναι βία διαχείρισης του υπάρχοντος. Έτσι, ένα κράτος προτιμάει τη δεύτερη βία, όμως υπάρχουν και εξαιρέσεις. Ας αναφέρουμε δύο κορυφαία παραδείγματα προς

ενίσχυση των συλλογισμών μας.

1. Ο il DIVO Τζούλιο Αντρεότι, 7 φορές πρωθυπουργός της Ιταλίας, είχε σχέσεις με τη Μαφία σε ενεργητική κατάσταση, δηλαδή όχι με κρατούμενους μαφιόζους αλλά σε πλήρη δράση.

2. Η Στάζι της Ανατολικής Γερμανίας είχε υποστηρικτική σχέση (σπίτια, διαβατήρια) με τη δευτερότροπη γενιά της RAF, και αυτό η RAF δεν το έκρυψε ποτέ, αντιθέτως προσπαθούσε τη δεκαετία του '80 να προωθήσει πολιτικά τις επιλογές του τότε ανατολικού και γραφειοκρατικού καπιταλισμού, υπερασπιζόμενη ακόμη και τον Γιαρουζέλσκι.

Πέραν των δύο αυτών παραδειγμάτων δεν έχουμε άλλο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τώρα δυστυχώς μπορεί να ήθελε και η Ελλάδα τέτοια μεγαλεία αλλά δεν...

Στο ποινικό κομμάτι κανείς δεν αρνείται τη διαπλοκή πολιτικών παραγόντων με το «οργανωμένο» έγκλημα. Όλοι οι προκάτοχοι του Πανούση και του Δένδια ξέρουν για την πορνεία, τα ναρκωτικά και πολλά άλλα «νόμιμα» μεζεδάκια του υπουργού Δημοσίας Τάξης, μεζεδάκια τόσο καθολικά που δεν διώκονται καν.

Σαν υστερόγραφο, τελικά, μπορεί να καταχωρηθεί στο παρόν κείμενο η τελευταία υπόθεση που παίζει και ο Λάμπρου, για καλή του τύχη. Όμως, και ο Πανούσης και η Δεξιά και όλοι αποτελούν μια υπόθεση που δεν αφορά την «τρομοκρατία» ή την «ποινική» παραβατικότητα, αλλά αφορά τους ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ και τη σχέση με το ΠΟΛΙΤΙΚΟ προσωπικό. Και αντί να χαιρόνται που έχουν τη δυνατότητα να μιλάνε με τέτοιους ανθρώπους, εγκαλεί ο ένας τον άλλον για την επικοινωνία. Δηλαδή ο κρατούμενος πού θα απευθυνθεί; Στο Παιδείας ή στο ΥΠΕΧΩΔΕ; Ο κ. Δένδιας ή ο κ. Χατζηγάκης πώς λειτούργησαν στην απεργία του 2008; Δεν συνομιλούσαν με συγγενείς κρατουμένων στο υπουργείο ή δεν ήξεραν την άμεση και οργανική συμμετοχή μας, και τη δική μου προσωπικά, στην απεργία τότε; Επιλογή δική μας ήταν να μη συναντηθούμε με υπουργό και όχι επιλογή του υπουργού. Φαίνεται ότι υποστηρίζω τον Σύριζα και αυτή είναι η κακιά μοίρα που σας

έλεγα πιο πάνω. Ότι ο αντίπαλος, το κομματικό σύστημα, είναι βαλκανικό και ο κίνδυνος να μπει ο λόγος σου στον κομματικό βόθρο είναι ορατός. Αλλά ας είναι... θα επιμείνουμε γιατί παλιότερα είχα την κατηγορία ότι υποστηρίζω το Πασοκ.

Ο κ. Πανούσης τελικά φοβήθηκε, όπως λέει, αλλά η συνέπεια του φόβου του είναι να τον διευρύνει σε όλη την κοινωνία, για να φοβούνται περισσότεροι. Αλλά νομίζω ότι εφόσον κανέναν υπουργό Δημόσιας Τάξης, και με έργο στην πλάτη του, δεν τον «σκότωσαν» οι τρομοκράτες, πιστεύω ότι και τον κ. Πανούση δεν θα τον πειράξει κανείς γιατί έχει πεθάνει πολιτικά μόνος του από την πρώτη μέρα που ανέλαβε το υπουργείο.

Κατά τα άλλα συνεχίστε αυτό τον διάλογο, καλά το πάτε...

«Indigo – Ένας γρίφος για το εγώ, το εμείς και το τίποτα»

Προδημοσίευση από το μυθιστόρημα του Δημήτρη Κωνσταντίνου Π. «Indigo – Ένας γρίφος για το εγώ, το εμείς και το τίποτα» που κυκλοφορεί σε λίγες μέρες από τις εκδόσεις Εξάρχεια.

ΦΥΛΑΚΗ

Ο κρατούμενος που φορούσε γυναικεία ρούχα βογκούσε όσο πιο λάγνα μπορούσε. Πεσμένος στα τέσσερα, σαν σκυλί, είχε στραμμένο το κεφάλι προς τους άλλους κι έκανε μορφασμούς γελοίους. Από πίσω του, καβαλάρης, είχε κολλήσει ο Τσ. και κουνιόταν επιδεικτικά μπρος πίσω με πλατύ χαμόγελο, η κοτσίδα του πετούσε στον αέρα. Από κάτω δεν φορούσε τίποτα, είχε τριχωτούς γλουτούς, και από πάνω ένα λευκό φανελάκι με τιράντες για να τονίζονται οι ανδρικές πλάτες του και τα τατουάζ. Στο ένα μπράτσο είχε δεμένο επίδεσμο και στο άλλο

χέρι ανέμιζε ένα μπουκάλι μπύρα. Ήταν κι αυτός στραμμένος προς το κοινό και χαχάνιζε. Τα φώτα έπεφταν πάνω στα χαλασμένα του δόντια. Οι υπόλοιποι κρατούμενοι, συνωστισμένοι μακριά από τα φώτα, γιουχάιζαν κι επευφημούσαν, σφύριζαν και φώναζαν σεξουαλικές βρισιές. Άλλοι κάθονταν πάνω στις πλάτες των καρεκλών με τα πόδια στα καθίσματα, άλλοι στέκονταν όρθιοι. Πολιτικοί κρατούμενοι και ποινικοί είχαν μπερδευτεί μεταξύ τους σε ένα ομοιογενές ακροατήριο. Για χάρη της στιγμής, τα μάτια, τα αυτιά και τα στόματα όλων ήταν στραμμένα προς τη σκηνή που εξελισσόταν μπροστά τους. Αν δεν ήσουν κρατούμενος, θα νόμιζες ότι δεν είχαν τίποτα να χωρίσουν.

Ο Γουάιτ είχε συμπληρώσει τέσσερις μήνες μέσα και μπορούσε να διακρίνει τις αιμοσταγείς κλίκες όπως οριοθετούνταν μέσα στην υποτιθέμενη ομοψυχία. Αριστεροί και ποινικοί στη μία πλευρά, αναρχικοί και ποινικοί στην άλλη, καθαρό και ανόθευτο οργανωμένο έγκλημα στις πίσω σειρές, χωρισμένο κι αυτό σε ομάδες διαφόρων εθνικοτήτων. Ο Γουάιτ ακουμπούσε με την πλάτη στον τοίχο, πίσω απ' όλους, ήταν μελαμψός σαν μιγάς, με κοντοκουρεμένα μαλλιά και βλογιokoμμένο πρόσωπο αγριωπό. Είχε τα χέρια σταυρωμένα κι έδειχνε ανήσυχος για τα εχθρικά βλέμματα που έπεφταν σποραδικά πάνω του από τις δύο φράξιες μπερδεμένων πολιτικών και ποινικών κρατουμένων. Πού και πού ξεσπούσε σε ένα δυνατό φτάρνισμα που ακουγόταν σαν κραυγή.

Τέσσερις μήνες, τώρα, άντεξε με νύχια και με δόντια να μην υποκύψει στις εκδουλεύσεις που του ζητούσαν οι μεν και οι δε. Το οργανωμένο έγκλημα δεν ασχολήθηκε μαζί του, τον είχαν προλάβει οι άλλοι. Και όσο αντιστεκόταν να ενταχτεί, τόσο δεχόταν τα πυρά και των δύο. Γεννημένος στη χώρα από ξένους και αλλόθρησκους γονείς, δραστηριοποιήθηκε στα πολιτικά από νωρίς, ψάχνοντας να βρει απαντήσεις. Και τις βρήκε πρώτα στην αριστερή και μετά στην αναρχική πλευρά του επαναστατικού φάσματος, δίνοντας γι' αυτές ψυχή και σώμα. Και τώρα τον διεκδικούσαν πίσω. Αλλά γι' αυτή την εμφύλια διαμάχη μέσα στη φυλακή δεν είχε σκοπό να λερώσει τα χέρια του. Σύντροφοι εναντίον συντρόφων, με σκοπό την τελική επικράτηση, αναρχικοί

και αριστεροί που είχαν τυφλωθεί από υπερβολική δόση φωτός και διψούσαν για την εξουσία μέσα στο κλουβί τους. Έτσι, βρέθηκε στο επίκεντρο της διαμάχης. Ξυλοδαρμοί που γέμισαν μελανιές πιο σκούρες το ήδη μελανό του σώμα, σεξουαλικές παρενοχλήσεις που έφταναν λίγο πριν το σημείο του οργασμού. Αλλά δάκρυα και αίμα κάνουν οξύ. Σε μία τέτοια συμπλοκή, ο στυλός του Γουάιτ, που τον είχε στα κρυφά για να γράφει τον πόνο του, κατέληξε καρφωμένος στο μπράτσο του Τσ. και από τότε ο εμφύλιος άρχισε ν' αποτραβιέται από πάνω του και να συνεχίζεται αλλού με άλλες αφορμές, αφήνοντας πίσω του τον Γουάιτ ανίκανο να πιστέψει πια σε οτιδήποτε. Το μόνο ουσιαστικό πρόβλημα της ύπαρξης που αργά ή γρήγορα όλοι καλούνται να αντιμετωπίσουν.

Εδώ και πολλή ώρα, μια σύσσωμη αναγούλα κρατούσε καθηλωμένο τον Γουάιτ σαν προτομή. Δεν μπορούσε να τραβήξει τα μάτια του από το γουρλωμένο χαχανιστό προσωπείο του Τσ. πάνω στη σκηνή. Ένας δήθεν επαναστάτης, υποκριτής. Ακόμη κι όταν κάνει τον ηθοποιό υποκρίνεται, αηδίασε ο Γουάιτ. Γιατί να υποκρίνεσαι τον ηθοποιό που υποκρίνεται; Μόνο αν δεν μπορείς να κάνεις τίποτα χωρίς υποκρισία. Γι' αυτό οι γνήσιοι υποκριτές δεν έγιναν ποτέ γνήσιοι ηθοποιοί. Από τις βρόμικες ιστορίες του Μπουκόφσκι που έπαιζε ο θίασος κρατουμένων, οι θεατές κράτησαν μέσα τους τις βρόμικες σκηνές πάθους για να τις αναπαραγάγουν στα βρόμικα μυαλά τους. Είχαν μπροστά τους μια ακόμη μονότονη εβδομάδα, κάθε βρόμικο ερέθισμα τους ήταν πολύτιμο. Έτσι κι αλλιώς, για τη βρομιά της κοινωνίας τα ήξεραν όλα από πρώτο χέρι, η λογοτεχνία του Μπουκόφσκι δεν είχε να τους πει τίποτα. Στο τέλος της θεατρικής παράστασης, ξέσπασαν σε χειροκροτήματα και κυριολεκτικά αποσύρθηκαν σέρνοντας τα πόδια τους. Ο Γουάιτ έφυγε για το κελί του πριν απ' όλους, ανυπόμονος, το επόμενο πρωί έπαιρνε την πρώτη του άδεια, μακριά απ' όλα αυτά. Όταν άδειασε η αίθουσα εκδηλώσεων της φυλακής, έμειναν τέσσερις γκρίζοι τοίχοι και αναποδογυρισμένες καρέκλες.

Από τα χαράματα ξεκίνησε να τριγυρνάει ο Γουάιτ άσκοπα μέσα στο κλουβί του σαν μελαμψό θηρίο, αποστεωμένο, φοβόταν πως δεν θα μπορούσε να ξαναγιώσει άνθρωπος μετά τους τέσσερις μήνες

στη φυλακή. Ένας ανώνυμος συγκρατούμενος τον κοιτούσε με έκπληξη, είχε συνηθίσει να τον βλέπει σε πλήρη απραξία όλο αυτόν τον καιρό, να επουλώνει τις πληγές του στο σώμα και την ψυχή. Για τον Γουάιτ, όμως, αυτή η πρώτη άδεια που του έδωσαν για να ξαναβγεί στον «ελεύθερο» κόσμο, ίσως, να ήταν και η τελευταία. Σύμφωνα με τον καινούριο νόμο, οι άδειες των πολιτικών κρατουμένων καταργούνται, όλα πια ήταν θέμα ορισμού. Η ώρα περνούσε βασανιστικά αργά, οι τρεις τοίχοι της φυλακής γύρω του άρχισαν να συγκλίνουν απειλητικά προς το μέρος του, ο Γουάιτ ένιωσε να πνίγεται, και σκέφτηκε ότι δεν θα προλάβαινε να τους ξεφύγει, θα τον έπιαναν στα χέρια τους οι νέοι νόμοι και τα μπερδεμένα άρθρα τους, και θα άφηνε τα κοκαλάκια του μέσα στο κλουβί, γιατί είχε υποσχεθεί στον εαυτό του να μην ανεχθεί άλλους δεκατέσσερεις τέτοιους μήνες· ώσπου τον έσωσε η σιδερένια πόρτα του κελιού που άνοιξε και τον πήρε μακριά.

Στο γραφείο του αξιωματικού υπηρεσίας της Α΄ πτέρυγας περίμενε υπομονετικά να του βγάλουν τις χειροπέδες για έναν τελευταίο σωματικό έλεγχο, τριχωτά χέρια να τον ψαχουλεύουν παντού και να τον ξεφτιλίζουν, και μετά να παραλάβει τα προσωπικά του αντικείμενα, ένα κινητό και λίγα λεφτά. Η όψη του ήταν εξαντλημένη, είχε χάσει δέκα κιλά στη φυλακή. Το δέρμα του είχε αρχίσει να συρρικνώνεται και να ζαρώνει, το σώμα του πολεμούσε τη σκλαβιά με την εξαύλωση, το μυαλό του βασανιζόταν με παραισθήσεις.

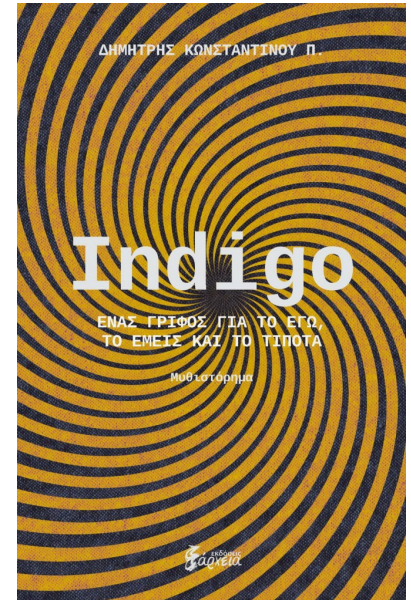
Η φυλακή όλο αυτόν τον καιρό ήταν δύο φορές κόλαση. Ο χειρότερος εφιάλτης δεν ήταν η φυλακή, αλλά ο εμφύλιος μέσα στη φυλακή· δεν έχεις πουθενά να κρυφτείς, δεν μπορείς να του ξεφύγεις. Οι δεσμοφύλακες χαίρονταν να βλέπουν τις ουτοπίες όλου αυτού του συρφετού που κρατούσαν κλεισμένο εκεί μέσα, ο καθένας είχε τη δική του και την παπαγάλιζε σε κάθε ευκαιρία, να διαλύονται στη δίνη των συντροφικών τους μαχαιρωμάτων, επιβεβαιώνοντας τελικά την επίσημη ιδεολογία όλων των κρατικών λειτουργών: ο κόσμος αυτός κατά βάθος δεν αλλάζει, κι αν αλλάζει απλώς μορφή εξωτερικά, δεν θα σας αφήσουμε να τον κάνετε σαν τα μούτρα σας. Οι δύο σωφρονιστικοί υπάλληλοι

τελείωσαν με το ψαχούλεμα κι έριξαν μια τελευταία ματιά στα τσαλακωμένα μούτρα του Γουάιτ αμίλητοι, με τη βαθιά ικανοποίηση του νικητή, οι διαλυμένες ουτοπίες έκαναν πάντα τη δουλειά τους πιο εύκολη: τελικά, οι άνθρωποι είναι ζώα· και ο κυνισμός αυτός τους κρατούσε ψυχικά υγιείς για να μπορούν να επιτελούν το καθήκον τους.

Έξω από τη φυλακή, τα εκτυφλωτικά χειμωνιάτικα σύννεφα και η ελευθερία τον έκαναν να σφίξει τα μάτια. Ο ουρανός ανοιγόταν πάνω από το κεφάλι του υπέροχα γκρίζος, ο Γουάιτ ήθελε να πετάξει μακριά. Η βεντέτα που άνοιξε μέσα στη φυλακή με τις δύο σκληροπυρηνικές φράξιες κρατουμένων δεν του άφηνε περιθώρια να ξαναγυρίσει πίσω. Έτσι κι αλλιώς δεν θα παρέδιδε ποτέ ξανά την ελευθερία του στο κράτος. Προχώρησε σκυφτός μέχρι τη στάση του λεωφορείου, ο δρόμος είχε το όνομα ένδοξου επαναστάτη. Έκατσε στο παγκάκι της στάσης μόνος του. Καλύτερα ελεύθερος κυνηγημένος· και το πρόβλημα με τις διαλυμένες ουτοπίες θα έβρισκε καιρό να το σκεφτεί. Τώρα έπρεπε να κρυφτεί από κράτος και τρομοκράτες, να βρει ένα καταφύγιο. Και λεφτά για να ζήσει, όχι δουλειά, δεν θα παρέδιδε σε κανένα αφεντικό την ελευθερία του. Έσκυψε να δέσει τα κορδόνια του. Πίσω από το μπροστινό, μεταλλικό πόδι του καθίσματος ξεσκόνισε λίγα χώματα με τα νύχια και σήκωσε μια μικροσκοπική κάρτα κινητού. Την έβαλε στο τηλέφωνό του και πληκτρολόγησε έναν αριθμό. Οι πρώτες του λέξεις ήταν:

«Τι θα γίνει;»

Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου

Πάνω από το τζάκι, το ορθάνοιχτο στόμα που ζωγράφισε ο Μουνκ έτοιμο να μας καταβροχθίσει στον πόνο του· δεν το φοβάμαι όμως, μου φαίνεται οικείο, σαν τη μαύρη μήτρα που με γέννησε, αλλά κατά περίεργο τρόπο δεν δείχνουν να το φοβούνται και οι άλλοι. Περιεργάζομαι σαν σε καθρέφτη το φάντασμα του ασήμαντου ανθρώπου γύρω από το στόμα, που θα μπορούσε να είμαι εγώ με αυτό το τεράστιο κενό μέσα του, και σκέφτομαι ότι κανένας άνθρωπος προσκολλημένος στη ζωή δεν θα κρεμούσε μια κραυγή πάνω από το τζάκι του. Το όνομά μου είναι Ίντιγκο. Όσο ζούσα, όλοι με φώναζαν Ίντι. Και αυτό ήταν κάποτε το σπίτι μου.

Με τα λόγια αυτά αρχίζει να ξετυλίγεται, βασισμένο σε πραγματικά αλλοιωμένα πρόσωπα, ένα σπονδυλωτό υπαρξιακό θρίλερ με θέμα τη μοναξιά, τη συντροφικότητα και το μηδέν, δηλαδή τον κυρίαρχο ανθρώπινο γρίφο, αλλά και βαθιά πολιτικό, που ορίζει κάθε στιγμή τον κόσμο μας μέσα από τις αποφάσεις των ανθρώπων, των καταδικασμένων να τον λύνουν πριν από κάθε βήμα τους.

Με το βιβλίο αυτό συμπληρώνεται μια τετραλογία αυτόνομων λογοτεχνικών έργων που θα μπορούσε να έχει τον περιπετειώδη τίτλο «με τα υλικά που κατασκευάζονται οι φόβοι» και περιλαμβάνει το *κρούγκερ*, το *unabomber*, το *νταρκ* και το *indigo*. Ελπίζω, για το καλό όλων μας, το θέμα να μ' εγκαταλείψει. Άλλοτε μπροστά στα μάτια μου, άλλοτε καλά κρυμμένες, απομόνωσα ψηφίδες του κακού μέσα από το απέραντο

μωσαϊκό της ζωής για να σχηματίσω μικρά παζλ με τους χειρότερους υπαρξιακούς φόβους. Και να τους εξορκίσω. Αυτούς που βρήκα να λουφάζουν με καταβροχθιστικές διαθέσεις, πριν απ' όλους τους άλλους, μέσα σε μένα τον ίδιο. Στο κάτω κάτω, πώς θα μπορούσα αλλιώς να γράψω γι' αυτούς; Και για ποιο λόγο;

B-FEST 5: Ανοιχτή Συνέλευση

Φέτος ευελπιστούμε να διοργανώσουμε το πιο σημαντικό εγχώριο πολιτικό φεστιβάλ, πιστοί στις παραδόσεις του παρελθόντος.

Η διοργάνωση για το B-FEST 5 ξεκινά και είστε όλοι καλεσμένοι, αν επιθυμείτε να συνδιαμορφώσετε και να βοηθήσετε.

Τετάρτη 25/11 στις 20:00 στον Ελεύθερο Κοινωνικό Χώρο Nosotros.

Άμεση Δημοκρατία: Διαδικασία ή Πρόταγμα;

Αλέξανδρος Σχισμένος

Το ερώτημα που τίθεται στην σημερινή μας συζήτηση* φαίνεται καταρχάς σαφές και συγκεκριμένο: Άμεση δημοκρατία – Διαδικασία

ή πρόταγμα; Προκειμένου να αποφύγουμε τις εύκολες απαντήσεις, που συγκαλύπτουν τα πραγματικά ζητήματα τα οποία κρύβονται πίσω από αυτή την φράση, καλό θα ήταν να ξεκινήσουμε αναλύοντας τις προκείμενές της.

Άμεση δημοκρατία – Γιατί άμεση; Και γιατί δημοκρατία; «Αρχή σοφίας η των ονομάτων επίσκεψις», έλεγε ο Αντισθένης, δηλαδή η σοφία αρχίζει με τον στοχασμό πάνω στο νόημα των λέξεων. Και ήδη, αυτή η δυνατότητα, να στοχαστούμε πάνω στο νόημα των λέξεων προϋποθέτει μία έμπρακτη και πεπραγμένη αμφισβήτηση της αυθεντίας των λέξεων, της αυθεντίας των ονομάτων, και μία εγκατάλειψη του μυθικού, μαγικού, μυστικού και θεολογικού, τέλος πάντων, κοινωνικού φαντασιακού της ετερονομίας.

Αυτή η δυνατότητα αμφισβήτησης του κατεστημένου νοήματος και διανοίγματος του στοχασμού, είναι ήδη μία δημοκρατική δυνατότητα. Θα ήταν αδιανόητη δίχως την αμφισβήτηση των κατεστημένων κοινωνικών θεσμών και σημασιών, δίχως την αμφισβήτηση της αυθεντίας και της κατεστημένης κοινωνικής θέσμησης. Δεν θα ήταν δύσκολη ή ακατόρθωτη, αλλά αδιανόητη, ασύλληπτη ως σημασία. Ήδη λοιπόν η πράξη της αμφισβήτησης αποτελεί σημασιακό περιεχόμενο και ουσία της δημοκρατίας.

Δημοκρατία λοιπόν, όπως όλοι γνωρίζετε, από το δήμος και κρατώ, δηλαδή η εξουσία του δήμου. Πάνω σε ποιον ασκεί την εξουσία ο δήμος; Πάνω στον ίδιο του τον εαυτό. Η κοινότητα δηλαδή αυτοκυβερνάται. Δεν είναι *δημαρχία*, δηλαδή δεν άρχει ο δήμος μέσω κάποιων διαμεσολαβητικών οργάνων εξωτερικών προς αυτόν, μέσω κάποιου γραφειοκρατικού μηχανισμού που τοποθετείται έξω και απέναντι από τον ίδιο τον κυρίαρχο δήμο. Ο δήμος κρατεί, κυριαρχεί και κυριαρχείται ενδογενώς, αυτοκυριαρχείται και αυτοκυβερνάται. Η δημοκρατία εμφανίζεται λοιπόν ως μορφή κοινωνικής αυτοκυβέρνησης δίχως διαχωρισμένη εξουσία, δηλαδή, δίχως κράτος. Ο Καστοριάδης από την άλλη, ορίζει τη δημοκρατία ως την κατάσταση της ρητής και διαυγούς αυτοθέσμησης των κοινωνικών θεσμών, οι οποίοι εξαρτώνται από τη ρητή συλλογική δραστηριότητα.

Γιατί λοιπόν άμεση; Δεν προϋποτίθεται το άμεσο στην ίδια τη λέξη; Πράγματι, στην αρχαία γραμματεία η λέξη 'άμεση' θα έμοιαζε περιττή και πλεονασμός. Ωστόσο, το πρόταγμα της άμεσης δημοκρατίας αναφέρεται ως τέτοιο ακριβώς λόγω της νεωτερικής στρέβλωσης της έννοιας, που χρησιμοποιήθηκε ως συμπλήρωμα δικαίωσης για τις φιλελεύθερες ολιγαρχίες. Είναι η αντιφατική επινόηση 'κοινοβουλευτική' ή και 'προεδρική' μοντέρνα 'δημοκρατία' που επιβάλλει τον προσδιορισμό 'άμεση', ώστε να γίνει κατανοητή η διαφορά. Όμως, αν θέλουμε να μιλήσουμε ειλικρινά, πρέπει να θυμίσουμε τον πολίτη Γενεύης Ζαν Ζακ Ρουσώ, που υπογράμμισε πως η μόνη δημοκρατία είναι η άμεση. Η αντίρρηση που ο ίδιος έφερε είναι ότι αυτό το πολίτευμα είναι εφικτό μόνο σε μικρές κλίμακες. Θα επιστρέψουμε στη συνέχεια σε αυτή την αντίρρηση, για την οποία έχουμε βαθιές αντιρρήσεις.

Γιατί διαδικασία; Ποιοι θέτουν αυτό το ζήτημα και τι μπορεί να σημαίνει η δημοκρατία ως (απλή) διαδικασία; Καταρχάς, αυτός ο τυπολογικός περιορισμός υπάρχει υπόρρητα ήδη στη νεωτερική αντιφατική κατασκευή 'κοινοβουλευτική δημοκρατία'. Ο προσδιορισμός 'κοινοβουλευτική' ή 'προεδρική' ήδη αποτελεί μία *transitio auctoritas*, μία μετάθεση εξουσίας, μία απόδοση εξουσίας. Το κοινοβούλιο, ο πρόεδρος, είναι ο ονομαστικός φορέας της 'δημοκρατίας', ο φορέας της πολιτικής εξουσίας, που ουσιαστικά ανήκει στον δήμο, αλλά δεν ασκείται πλέον από αυτόν αλλά στο όνομα αυτού. Πράγμα που ανοίγει μια τεράστια απόσταση ανάμεσα στην κοινωνία και το κράτος. Το κοινοβούλιο, ή ο πρόεδρος, τοποθετείται ως προσδιορισμός εκτός του δήμου, είναι το εξωτερικό όριο σε αυτόν, πάνω στον οποίο ασκείται η εξουσία. Οπότε, μιας και η πολιτική ουσία, το ποιος κυβερνά, αποδίδεται στον προσδιορισμό (που είναι με τη σειρά του ευφημισμός καθώς όλοι γνωρίζουμε ότι η κυβέρνηση κυβερνά και όχι το κοινοβούλιο) η μόνη διάσταση που απομένει στην λέξη 'δημοκρατία' είναι η τυπικά διαδικαστική.

Ήδη λοιπόν, στο πολιτικό φαντασιακό της νεωτερικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, το σημασιακό δημοκρατικό

περιεχόμενο έχει χαθεί, μέσα από συστημικές προσπάθειες να δικαιωθεί η ετερονομία φορώντας δημοκρατικό ένδυμα. Έτσι, με την προβολή της δημοκρατίας ως μίας απλής διαδικασίας κενής από κάθε άλλο περιεχόμενο, μπόρεσαν να ονομαστούν 'Δημοκρατίες', τα πιο διαφορετικά ολιγαρχικά, πλουτοκρατικά ή και ολοκληρωτικά καθεστώτα όπως η Ε.Σ.Σ.Δ. Ποιες διαδικασίες ονομάστηκαν 'δημοκρατικές'; Οι εκλογές. Οι αρχαίοι γνώριζαν ότι οι εκλογές είναι ολιγαρχικός θεσμός, αφού σημαίνουν την ουσιαστική παραχώρηση της εξουσίας του πολίτη στον 'εκπρόσωπο' ο οποίος αποφασίζει εν λευκώ. Οι σημερινές εκλογές είναι ένα ανέκδοτο εναλλαγής του πολιτικού προσωπικού δίχως καμία αλλαγή της πολιτικής.

Όμως, μετά τις πρόσφατες κοινωνικές αναταράξεις, όταν η Άμεση Δημοκρατία ακούστηκε πλατιά και βαθιά στις πλατείες και τα κινήματα όλου του κόσμου, η ρητορική του συστήματος αποφάσισε να εξανεμίσει την πολιτική σημασία αυτού του κοινωνικού αιτήματος, προβάλλοντας τη διαδικαστική όψη της Άμεσης Δημοκρατίας, μία κενή τυπολογία η οποία έξαφνα, μπορούσε να συμπληρώσει οτιδήποτε. Ακούσαμε πρόσφατα ακόμη και τον πρωθυπουργό Τσίπρα να αναφέρεται σε 'αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες λήψεις αποφάσεων', φράση που εμπεριέχεται και στο περίφημο πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης. Η πραγματική φάρσα έγινε όταν έκανε ακόμη και ο Πάκης Παυλόπουλος αναφορά στην άμεση δημοκρατία, λίγο πριν το δημοψήφισμα. Η συζήτηση λοιπόν περί δημοκρατίας είναι εξαρχής πολιτική συζήτηση και όχι διαδικαστική. Αυτό φαίνεται αυτονόητο, όμως το ερώτημα που τίθεται είναι τι εννοούμε 'πολιτική' και αν τελικά η ίδια η πολιτική αποτελεί διαδικαστική υπόθεση.

Κάθε κοινωνία έχει μία πολιτική διάσταση, ένα πολιτικό πεδίο, που σχηματίζουν οι ρητοί θεσμοί κοινωνικής εξουσίας. Αυτό το πεδίο, αυτοί οι θεσμοί, που στη συντριπτική τους πλειοψηφία έχουν ιεραρχική, κλειστή, ετερόνομη μορφή, είναι η θεσμική ενσάρκωση των κυρίαρχων φαντασιακών σημασιών που ορίζουν την κοινωνία ως αυτή που είναι, και αντανακλούν την αυτοεικόνα της. Κάθε κοινωνική θέσμιση οφείλει να δώσει ένα νόημα στον

κόσμο και ένα νόημα στο άτομο. Ως επιβολή της νοηματοδότησης, η εξουσία υπάρχει σε *κάθε* κοινωνία σαν ένα *υπόρρητο* υπόστρωμα του κοινωνικού φαντασιακού, σαν **υπόρρητη, θεσμίζουσα** εξουσία που φέρεται μέσα από τους πρωταρχικούς θεσμούς, όπως η γλώσσα. Αυτή εκδηλώνεται ποικιλοτρόπως και οι σημασίες της πραγματώνονται θεσμικά και ως **ρητή** εξουσία, την οποία ο Καστοριάδης ορίζει ως την *‘θεσμισμένη αρχή που μπορεί να απευθύνει κυρώσιμες εντολές και η οποία πρέπει να περιλαμβάνει πάντοτε, ρητά τουλάχιστον, αυτό που ονομάζουμε κυβερνητική εξουσία και δικαστική εξουσία’*⁽¹⁾. Η ρητή εξουσία συγκροτεί τη σφαίρα του **πολιτικού**, η οποία εμφανίζεται ως η πολιτική διάσταση του **δημόσιου χώρου** ως χώρου των πολιτικών αποφάσεων, και ως η πολιτική διάσταση του **δημόσιου χρόνου** ως σεσημασμένου χρόνου διαβούλευσης και πολιτικής απόφασης, αλλά και πολιτικής πράξης.

Στις ετερόνομες κοινωνίες το νόημα παραπέμπεται εκτός κοινωνίας, προκειμένου να παγιωθεί και να διατηρηθεί η κοινωνική ιεραρχία. Δίπλα στην υπόρρητη εξουσία η ρητή εξουσία, ο χώρος που λαμβάνονται οι πολιτικές αποφάσεις, η σφαίρα του πολιτικού, σχηματίζεται ως σφαίρα κλειστή, δίχως κοινωνική πρόσβαση και δημιουργείται η αντίθεση ιδιωτικού και δημοσίου ως αγεφύρωτο χάσμα. Η ρητή εξουσία ιεροποιείται και γίνεται αυθεντία, προκειμένου το καθεστώς να διατηρηθεί αναλλοίωτο. Η ρητή εξουσία, παραπέμποντας το νόημα εκτός της, προσπαθεί να διαφυλάξει την ύπαρξή της από τη φθορά που δέχεται από τον χρόνο και την πραγματικότητα. Παραπέμπεται το νόημα σε κάποια αιωνιότητα, που υποτίθεται ότι καθαγιάζει και προστατεύει τόσο την κυρίαρχη θέσμιση, όσο και τις κυρίαρχες ελίτ από την αμφισβήτηση. Συνεπώς, η ίδια η αμφισβήτηση των σημασιών είναι αυτό που απειλεί καταρχάς την κυρίαρχη ετερόνομη θέσμιση και από το οποίο η ίδια προστατεύεται. Δεν είναι θεμιτή η αμφισβήτηση των σημασιών δίχως να τεθεί υπό αμφισβήτηση η ρητή εξουσία που στηρίζεται πάνω τους.

Η δημοκρατία εξ ορισμού αποκλείει κάθε αυθεντία που να επικυριαρχεί στην εξουσία του ίδιου του δήμου. Δήμος είναι ο

λαός, οι πολίτες που αυτοπροσδιορίζονται ως ελεύθεροι πολίτες και ο μόνος τρόπος να αυτοκυβερνηθεί πραγματικά ο λαός, ο πραγματικός λαός και όχι κάποια μεταφυσική φαντασική κατασκευή, είναι ο κάθε πολίτης να μετέχει ως φυσικό πρόσωπο στους θεσμούς της συλλογικής απόφασης και πράξης. Άρα, ουσιαστική και όχι τυπική προϋπόθεση της δημοκρατίας είναι η ισότητα, που με τη σειρά της προϋποθέτει την ελευθερία. Ελευθερία υπάρχει μόνο μεταξύ ίσων, και αυτό το τονίζει ο Θουκυδίδης, όπως ακούστηκε και προηγουμένως. Αυτές οι παραδοχές ήδη αποτελούν δηλώσεις ουσίας και όχι διαδικασίας.

Μιας και κανείς δεν τίθεται πάνω από το δήμο, ο οποίος αναγνωρίζει τον εαυτό του ως πηγή των σημασιών, οι ίδιες αυτές σημασίες τίθενται υπό αμφισβήτηση. Το ερώτημα του νόμου εγείρεται ως πραγματικό ερώτημα και όχι ως ζήτημα υπακοής, αφού δεν υπάρχει μηχανισμός ξέχωρος από το πολιτικό σώμα που να επιβάλλει τον νόμο και δεν είναι προϋπόθεση ισχύος του νόμου η υποτέλεια αλλά η πειθώς. Έτσι λοιπόν, αντί για ετερονομία, το νόμο που έρχεται από αλλού, το νόμο της αυθεντίας, που είναι στεγανή και κλειστή, η δημοκρατία είναι μία κατάσταση αυτονομίας, κοινωνικής αυτονομίας, αφού οι νομοθεσία αποτελεί ρητή συλλογική πράξη και συνεπακόλουθα, ατομικής αυτονομίας.

Η πολιτική εμφανίζεται έτσι ως η ενεργός πράξη αυτονομίας εντός του πολιτικού. Ως τέτοια, προϋποθέτει την κοινωνική ισότητα και ατομική ελευθερία. Η πολιτική των κλειστών θυρών της άνωθεν εξουσίας δεν είναι ουσιαστική πολιτική αλλά κενή διαδικασία. Ουσιαστική πολιτική μπορεί να είναι μόνο η δημοκρατική πολιτική, η μόνη κατάσταση όπου όλα τα ερωτήματα τίθενται εν δυνάμει υπό δημόσια διαβούλευση και αμφισβήτηση.

Αρκεί μία διαδικαστική λειτουργία ώστε να προκύψουν οι προϋποθέσεις της δημοκρατίας, η ελευθερία, η ισότητα, η αυτοθέσμιση; Μπορούν να περιοριστούν αυτά σε απλές διαδικασίες; Μα ήδη φέρουν τεράστια πλέγματα σημασιών, με συνδηλώσεις και συνέπειες που αναδιαμορφώνουν όχι μόνο την ιδιοσυγκρασία, αλλά και το ίδιο το πεδίο της κοινωνίας.

Στο κοινωνικό επίπεδο η δημοκρατία πραγματώνεται με την δημιουργία ενός πραγματικά δημόσιου χώρου, χώρου λήψεως των πολιτικών αποφάσεων και τη γεφύρωση της αντίθεσης δημοσίου – ιδιωτικού με την έμπρακτη συμμετοχή των πολιτών στην λήψη των αποφάσεων και στην υλοποίησή τους. Η κοινωνική πραγματικότητα διαρθρώνεται έτσι σε έναν πόλο πλήρως ιδιωτικό, τον οίκο, σε έναν πόλο ιδιωτικό – δημόσιο, την αγορά και σε έναν χώρο πλήρως δημόσιο, την Εκκλησία του δήμου ή τη συνέλευση. Ο δημόσιος χρόνος επίσης αποδίδεται στην πολιτική απόφαση και στην ατομική δημιουργία εντός του δημόσιου χώρου, όπως και στις συλλογικές διαδικασίες νομοθεσίας και απόδοσης δικαιοσύνης. Υπό αυτή την έννοια ο ιδιωτικός χρόνος είναι ο χρόνος της εργασίας, αντιστρόφως προς αυτό που συμβαίνει σήμερα όπου ο ιδιωτικός χρόνος έχει ταυτιστεί απόλυτα με τον ελεύθερο χρόνο. Ο ελεύθερος χρόνος, ο χρόνος της ελευθερίας, δεν μπορεί παρά να εμπεριέχει και μία διακριτή ιδιωτική διάσταση, όμως δεν μπορεί και να περιοριστεί στην ιδιωτική σφαίρα δίχως να πάψει να είναι ελεύθερος, καθώς η ελευθερία θεσμίζεται κοινωνικά και σαν νόημα δημόσιο τόσο ως χώρος όσο και ως χρόνος, όπως φανερώνουν οι πολύωρες, αλλά δημιουργικές και σοβαρότατες συνελεύσεις της άμεσης δημοκρατίας.

Ήδη λοιπόν, η άμεση δημοκρατία, η πραγματική δημοκρατία, η δημοκρατία, πείτε το όπως θέλετε, προϋποθέτει ένα ολόκληρο πρόταγμα αυτοκυβέρνησης και αυτοθέσμησης της κοινωνίας με σαφές περιεχόμενο. Αξιώνει την ισότητα όλων των πολιτών και την ελευθερία κάθε ατόμου, αξιώνει την ύπαρξη ενός πραγματικού δημόσιου κοινωνικού χώρου και ενός ανοιχτού κοινωνικού χρόνου, την δυνατότητα της πολιτικής αμφισβήτησης. Είναι ασύμβατη με κάθε γραφειοκρατικό ιεραρχικό μηχανισμό που ιδιοποιείται την κοινωνική εξουσία προς όφελος μίας κρατικής και κεφαλαιοκρατικής ελίτ και συντηρεί τον διαχωρισμό της κοινωνίας από την πολιτική μέσω του κράτους.

Ως τέτοια, στην σημερινή παγκόσμια πραγματικότητα η δημοκρατία αποτελεί πρόταγμα και όχι ακόμη πραγματικότητα, αφού αντιτίθεται ριζικά σε κάθε κυρίαρχο φαντασιακό προσδιορισμό

τόσο του ατόμου, όσο και της κοινωνίας. Αντιτίθεται ριζικά στον ατομικιστικό προσδιορισμό ενός απομονωμένου προσώπου που βρίσκεται αντιμέτωπο με την κοινωνία, ο οποίος αποτελεί την ανθρωπολογική ουσία της σημερινής φιλελεύθερης ολιγαρχίας. Αντιτίθεται ριζικά στον καθεστωτικό προσδιορισμό της εξουσίας ως κρατικής εξουσίας, του δημόσιου χώρου ως κρατικού ή ιδιωτικού χώρου, της κοινωνίας ως υποτελούς μίας μεταφυσικής, πατερναλιστικής βούλησης. Αντιτίθεται στα ίδια τα κοινωνικοϊστορικά θεμέλια της ετερονομίας.

Ως τέτοια, η άμεση δημοκρατία προϋποθέτει μία δημοκρατική παιδεία, που να διαμορφώσει τα δημοκρατικά άτομα που θα αναλάβουν την ευθύνη της συλλογικής αυτοκυβέρνησης και την πραγμάτωση του δημόσιου χώρου και χρόνου ενάντια στο κεφάλαιο και το κράτος. Πού μπορεί να βρεθεί αυτή η παιδεία; Αν η δημοκρατία ήταν μια απλή διαδικασία, τότε θα αρκούσε ένα τεχνοκρατικό manual. Όπως είπαμε όμως, έχει βαρύ περιεχόμενο και είναι μεστή σημασιών. Η απάντηση είναι μόνο μία: Η δημοκρατική παιδεία είναι η δημοκρατική πράξη. Αφού δεν υπάρχει καθοδηγητική αυθεντία, η ενεργός ύπαρξη μέσα στον δημόσιο χώρο, μέσα στους θεσμούς αυτοκυβέρνησης και αυτοεκπαίδευσης είναι ταυτόχρονα εκπαίδευση στην αυτονομία και αναδημιουργία των σημασιών μέσω της αυτονομίας. Στον σημερινό θρυμματισμένο κόσμο, όπου η ετερονομία έχει θραυεί από την κατάρρευση των σημασιών, παντού γύρω εμφανίζονται τοπικά εγχειρήματα άμεσης δημοκρατίας και αυτοκυβέρνησης.

Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι το κοινωνικό αίτημα των κινημάτων παγκοσμίως, από το Occupy ως τη Rojava είναι η Άμεση Δημοκρατία. Όλα τα κοινωνικά πειράματα που στήνονται αυθορμήτως και τα δίκτυα κοινωνικής αυτοοργάνωσης που αναδύονται, λειτουργούν ουσιαστικά με όρους αμεσοδημοκρατικούς. Το αίτημα της Άμεσης Δημοκρατίας έθεσε ρητά στο κοινωνικό πεδίο το ζήτημα του κοινωνικού μετασχηματισμού, την αμφισβήτηση της κυρίαρχης θέσμησης, το ζήτημα της επαναθέσμησης. Η ρητή διατύπωση του αιτήματος από ένα τεράστιο κομμάτι της κοινωνίας την στιγμή που αυτό

βρισκόταν στο δρόμο, αποτελεί μία κοινωνικοϊστορική στιγμή βαρύνουσας σημασίας. Αξίζει να αναφέρουμε την επισήμανση του Κορνήλιου Καστοριάδη πως τα νεωτερικά κοινωνικά κινήματα του ευρύτερου προτάγματος της αυτονομίας αυτοθεσμίστηκαν εξ αρχής με όρους άμεσης δημοκρατίας πριν άλλες δυνάμεις και δομές επιβληθούν άνωθεν.

Αν αναρωτηθούμε, τέλος, πραγματικά, τι νόημα μπορεί να έχει ο όρος Επανάσταση μέσα στον ιστορικό ορίζοντα του προτάγματος της άμεσης δημοκρατίας θα παραθέσουμε ακόμη ένα απόσπασμα από τον Καστοριάδη: 'Επανάσταση δεν σημαίνει μόνο απόπειρα ρητής επαναθέσμησης της κοινωνίας. Η επανάσταση είναι εκείνη η επαναθέσμηση που γίνεται από τη συλλογική και αυτόνομη δραστηριότητα του λαού, ή ενός μεγάλου μέρους της κοινωνίας. Όταν αυτή η δραστηριότητα ξεδιπλώνεται τώρα, στην νεωτερική εποχή, παρουσιάζει πάντα δημοκρατικό χαρακτήρα. Και όλες τις φορές που ένα ισχυρό κοινωνικό κίνημα θέλησε να μετασχηματίσει ριζικά την κοινωνία, προσέκρουσε στη βία της κατεστημένης εξουσίας.' Φυσικά η κοινωνία δεν προχώρησε σε επανάσταση, ούτε προχώρησε σε μία διαδικασία ριζικής επαναθέσμησης, αφού δεν είχε ούτε το πεδίο ούτε την διάρκεια, ούτε τον τόπο ούτε το χρόνο, για κάτι τέτοιο. Όμως το ζήτημα της επαναθέσμησης τέθηκε ρητά και μορφές περιορισμένης αυτοθέσμησης σε τοπικό επίπεδο αναδύθηκαν μέσα στην διευρυμένη πολιτική έρημο.

Το ερώτημα που απομένει είναι το ερώτημα της κλίμακας. Αν δεν απαλλαγούμε από τα όρια του εθνικού κράτους, από το φαντασιακό της εθνικής επικράτειας δυσκολευόμαστε να σκεφτούμε το πώς θα μπορούσε να αυτοκυβερνηθεί αυτή ακριβώς η επικράτεια. Με σημερινούς όρους συνόρων δεν θα μπορούσε, ακόμη και αν τα εθνοκράτη δεν κατέρρεαν, όπως καταρρέουν. Δεν έχουμε λόγο να περιοριζόμαστε σε αυτά τα όρια. Βλέπουμε σήμερα πληθυσμούς να ξεγεύονται, όχι αρνητικά μονάχα, μα με θετικό τρόπο, προχωρώντας σε τοπικές αυτοθεσμίσεις που συνδυάζουν παραδοσιακούς κοινοτιστικούς τρόπους ζωής με το σύγχρονο πρόταγμα της άμεσης δημοκρατίας. Από τη δημοκρατία του νερού και της γης που αναφέρει η Βαντάνα Σίβα έως τις κοινότητες που

αντιστέκονται στη νεοφιλελεύθερη λαίλαπα παγκοσμίως, παρόλο τον τοπικό εδαφικό τους χαρακτήρα, έχουν πλέον παγκόσμια απεύθυνση και τη δυνατότητα να δημιουργήσουν κόμβους μιας παγκόσμιας δικτύωσης. Οι δυνατότητες πολλαπλασιάζονται με την ύπαρξη ψηφιακών φαντασιακών κοινοτήτων στο Διαδίκτυο, όπως οι Anonymous π.χ. που εμφανίζουν ακόμη πιο σύγχρονους τρόπους συλλογικής συνύπαρξης και ελεύθερης επικοινωνίας. Το δημοκρατικό πρόταγμα απελευθερώνει το μέλλον από τη μέγγενη του παρελθόντος, επαναδημιουργώντας την ελεύθερη κοινωνική χρονικότητα.

Η παγκόσμια δικτύωση των αμεσοδημοκρατικών και αυτόνομων κοινοτήτων που δημιουργούνται είναι ο δρόμος που μπορεί να επαναθέσει και να απαντήσει το θεωρητικό ερώτημα της κλίμακας. Είπαμε ήδη ότι η δημοκρατία είναι πράξη, πράξη αυτοδημιουργίας και μόνο σχηματικά μπορούμε να διαγράψουμε τι πορείες θα διανύσει.

[1] 'Η Δημοκρατία ως διαδικασία και ως καθεστώς', στον τόμο 'Η άνοδος της ασημαντότητας', εκδόσεις Ύψιλον, σελ. 263, Αθήνα 1991.

*Ομιλία του Αλέξανδρου Σχισμένου στο Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας 2015 στη Θεσσαλονίκη.

Πολυτεχνείο 1973: Η απαρχή του αυτόνομου κινήματος

Νίκος Κατσιαούνης

Το βιβλίο του Γιώργου Οικονόμου αποτελεί μια ουσιαστική και οξυδερκή ματιά στο φοιτητικό κίνημα της δικτατορίας και στο αποκορύφωμά του που δεν είναι άλλο από την εξέγερση του

Πολυτεχνείου το Νοέμβρη του 1973.

Θα μπορούσα να πω ότι η έννοια ή η θεώρηση που κυριαρχεί στο βιβλίο είναι ο όρος αυτονομία, στη διαύγαση της οποίας ο συγγραφέας έχει αφιερώσει μεγάλο τμήμα του έργου και της σκέψης του. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου γίνεται αντιληπτός ο τρόπος οργάνωσης και δράσης του φοιτητικού κινήματος μέσα στη χούντα καθώς και οι λόγοι που έκαναν αυτό το κίνημα να διαφέρει από τις παραδοσιακού τύπου οργανώσεις και σχηματισμούς τόσο του παρελθόντος όσο και της εποχής εκείνης.

Σε μια περίοδο, δηλαδή, που οι κινηματικές διαδικασίες βρισκόταν κάτω από τον ασφυκτικό έλεγχο των αρτηριοσκληρωτικών κομματικών ηγεσιών, το φοιτητικό κίνημα αναπτύχθηκε σε μια διαφορετική βάση. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, αποτέλεσε το πρώτο πολιτικό κίνημα που στηρίχθηκε στον αυτοκαθορισμό, στην αυτοοργάνωση και στην αυτοσυγκρότηση. Απαλλαγμένο από την πατρωνία των δήθεν πρωτοποριών που ήδη μύριζαν μούχλα, προσπάθησε να ορίσει το ίδιο τον εαυτό του και τις πράξεις του μέσα από την αυθόρμητη οργανωτική ανάπτυξη και την από τα κάτω συγκρότησή του, στη βάση πάντα μιας πολυμορφίας και διαφορετικότητας που συνέκλινε απέναντι στην εξουσία. Κι εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι αναφερόμαστε στη μαζική τάση των φοιτητών κι όχι στους κομματικά ελεγχόμενους.

Τα αιτήματα που έθεσε ήταν ξεκάθαρα πολιτικά και μακριά από κάθε είδους μικροπολιτικές και συνδικαλιστικές ψευδο-διεκδικήσεις. Αυτό που επιδίωξε ήταν η ρήξη και η πολιτική αντιπαράθεση με το αυταρχικό και φασιστικό καθεστώς της εποχής. Απελευθέρωση από την τυρρανία, ελευθερία έκφρασης και πράξης, υπεράσπιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, ανεξαρτησία από τις έξωθεν δυνάμεις, όχι στη βάση του εθνικοπατριωτισμού αλλά ως μια διαφορετική πτυχή ανάπτυξης της ελευθερίας, ήταν μερικές από τις διεκδικήσεις του φοιτητικού κινήματος που αναδεικνύουν τον πολιτικό του πολιτισμό και χαρακτήρα, αλλά και τη διαφορετικότητα από τους παραδοσιακούς κομματικούς σχηματισμούς και ειδικά της Αριστεράς.

Κατά τη μεγαλειώδη εξέγερση του Πολυτεχνείου αυτό που χαρακτηρίζει τους εξεγερμένους είναι η άμεση συμμετοχή στη διεκδίκηση της ελευθερίας. Ο Γιώργος Οικονόμου περιγράφει με έναν ακριβή και ουσιαστικό τρόπο τις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων αλλά και συμμετοχής των υποκειμένων στον αγώνα ενάντια στην τυρρανία. Με βασικά όργανα τις γενικές συνελεύσεις που συμμετείχαν όλοι, κατάφεραν να εκφράσουν την επιθυμία των συμμετεχόντων και να διασφαλίσουν τις επιδιώξεις των από τα κάτω, την εναντίωση στο καθεστώς αλλά και την επιθυμία για έναν κόσμο διαφορετικό. «Η άμεση δημοκρατία και η αυτονομία στην πράξη», όπως αναφέρει και ο συγγραφέας.

Διαβάζοντάς το βιβλίο, ένας άνθρωπος διαφορετικής γενιάς και εμπειριών από τον συγγραφέα, αλλά με κοινές αφετηρίες, μου ερχόταν στο μυαλό τα κινήματα που βίωσα ο ίδιος τα τελευταία χρόνια. Γιατί το αίτημα για συγκρότηση ενός αυτόνομου κινήματος παραμένει ένα εξαιρετικά επίκαιρο και βαθιά πολιτικό διακύβευμα. Κι αυτό το αίτημα εκφράστηκε μέσα από δύο ιστορικές θραύσεις των τελευταίων ετών, έστω και με έναν λανθάνον ή υπόρρητο τρόπο: την εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008 και ιδιαίτερα με το κίνημα των πλατειών.

“Εκπληκτικό φαινόμενο, σε παρασέρνει, σε διαποτίζει ολόκληρο, σε συναδελφώνει με το διπλανό σου, πριν από λίγο άγνωστό σου. Παντού ξεχειλίζει η ηδονή της ελευθερίας, η χαρά της δράσης, η συγκίνηση της δημιουργίας, η συνείδηση ότι δημιουργείς ιστορία”. Με αυτά τα λόγια περιγράφει σε ένα μέρος του βιβλίου ο συγγραφέας το κλίμα της συμμετοχής στην εξέγερση του Πολυτεχνείου. Ποιος θα μπορούσε να αρνηθεί ότι το ίδιο συνέβαινε και στις πλατείες;

Στο βιβλίο του Γιώργου Οικονόμου νομίζω ότι συνυπάρχουν δημιουργικά και συμπληρωματικά δύο βασικές θεωρήσεις. Πρώτον,

η ρήξη με τους μηχανισμούς ενσωμάτωσης (πολιτικά κόμματα, συνδικαλιστικές ηγεσίες, ιδεολογικές θεωρήσεις κτλ) που ενώ θέλησαν να οικειοποιηθούν την εξέγερση για ίδιον όφελος, αποκήρυξαν στην πορεία κάθε ριζοσπαστικότητα και νόημα που αυτή παρήγαγε. Αντίθετα, ο συγγραφέας αναδεικνύει αυτά τα νοήματα και τις σημασίες που αποτέλεσαν βασικά αιτήματα των εξεγερμένων και στην πορεία εκφράστηκαν από διάφορες τάσεις, δυστυχώς μειοψηφικές, αδυνατώντας να αποτελέσουν ένα ρεύμα κοινωνικού μετασχηματισμού στη βάση της συγκρότησης μιας διαφορετικής κοινωνικής δομής. Δεύτερον, η προσπάθεια του συγγραφέα να εντάξει το φοιτητικό κίνημα και την εξέγερση του Πολυτεχνείου ως ένα μέρος του αγώνα της κοινωνίας για αυτονομία και αυτοδιάθεση.

Το Πολυτεχνείο σήμερα μπορεί να έχει, όπως αναφέρει και ο συγγραφέας, το ελπιδοφόρο μήνυμα της εξέγερσης, της διάθεσης για αυτονομία, μακριά από τις φενακισμένες λογικές των Ιδεολογιών που το μόνο που μπορούν να κάνουν σήμερα είναι να προσφέρουν άλλοθι στους εκφραστές τους, με μουχλιασμένα λάβαρα του παρελθόντος που πλέον δεν συγκινούν κανέναν.

Το αίτημα για αυτονομία, για μια κοινωνία δηλαδή που θα δώσει η ίδια τους νόμους και τους θεσμούς στον εαυτό της, αποτελεί ένα από τα διακυβεύματα της εποχής, ειδικά σε μια περίοδο που το κυρίαρχο σύστημα δεν μπορεί να υποσχεθεί ούτε να δώσει απαντήσεις για τίποτα. Κι αυτό το αίτημα ξεκινά από πολύ παλιά και συνεχίζει με σκαμπανεβάσματα, περιόδους ξηρασίας αλλά και θραύσεις και ιστορικές ασυνέχειες που δημιουργούν καινούριες πραγματικότητες και καινούριους κόσμους. Κάτι τέτοιο ήταν και το Πολυτεχνείο, μια ιστορική θραύση που παρήγαγε θεσμίσεις υπόρρητες, όπως κάνει κάθε εξέγερση, τα αποτελέσματα των οποίων αν και δεν διαφαίνονται άμεσα, εντούτοις δημιουργούν στο κοινωνικό ασυνείδητο νέες έννοιες, σημασίες αλλά και άμεσες θεσμίσεις στο ίδιο το πράττειν. Και το βιβλίο αυτό ανοίγει το διάλογο για μια διαφορετικού τύπου θεώρηση τόσο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου όσο και του αιτήματος για ατομική και κοινωνική αυτονομία.

Στο Παρίσι, το πτώμα του Θεού

Αλέξανδρος Σχισμένος

Με την αυγή του 21^{ου} αιώνα, κάτω από τα συντρίμια των Δίδυμων Πύργων, μία νέα διπολική ρητορική της κυριαρχίας ανασύρθηκε, φτιαγμένη από παλιά υλικά, για να καλύψει το κενό νομιμοποίησης που άφηνε πίσω της η επέλαση της μεταμοντέρνας ασημαντότητας και του καταναλωτικού ατομικισμού.

Οι δύο κυρίαρχοι πόλοι, εξ ορισμού κενοί και αυθαίρετοι, της 'Δύσης' και της 'Ανατολής', που είχαν επενδυθεί με πολιτικό ένδυμα ως πόλοι τάχα αντιπαρατιθέμενων πολιτικοκοινωνικών συστημάτων κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, έμειναν γυμνοί από οποιοδήποτε πραγματικό νόημα. Από τη Ρωσία, μέχρι την Κίνα, την Ινδία και την Ιαπωνία, ένας δυτικότροπος πολιτισμός απλώθηκε, του παγκοσμιοποιημένου χρηματιστηριακού καπιταλισμού και της πληροφορικής ομογενοποίησης, ένα δίκτυο οικονομικών και πολιτισμικών ανταλλαγών που καλύπτει τον κόσμο με μόνες ενοποιητικές σημασίες την απεριόριστη ανάπτυξη και την τεχνο-επιστημονική κυριαρχία. Αυτό το δυτικότροπο παράδειγμα επικυριαρχεί στην επιφάνεια κοινωνιών πολύμορφων και διαφορετικών, στο βάθος των οποίων παλαιότερες φαντασιακές σημασίες, κοινωνικές δομές και λειτουργίες συνεχίζουν να κυριαρχούν τοπικά και περιοχικά.

Όμως μετά το Σεπτέβρη του 2001, η έκρηξη της Ισλαμικής φονταμενταλιστικής τρομοκρατίας σήμανε μία νέα διαχωριστική γραμμή μεταξύ 'Δύσης' και 'Μη-Δύσης'. Η 'Ανατολή' επινοήθηκε εκ νέου και μετατέθηκε ψυχογεωγραφικά από το εξωτερικό, στο εσωτερικό της 'Δύσης', μιας και το εξωτερικό όριο φάνηκε να εκμηδενίζεται. Η μετατόπιση του γεωπολιτικού πεδίου σύγκρουσης από την Ανατολική Ευρώπη στην Μέση Ανατολή, επιβεβαίωσε την πολιτική ηγεμονία του Ισλάμ.

Αντλώντας πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης ενός μεσσιανικού θεοκρατικού λόγου από τα συλλογικά τραύματα των πληθυσμών της Μ. Ανατολής, τραύματα του παρελθόντος και του παρόντος, το νέο φονταμενταλιστικό Ισλάμ μπόρεσε να επανασυνθέσει τον κεντρικό θρησκευτικό πυρήνα του αραβικού φαντασιακού, που είχε αποδυναμωθεί από την εμφάνιση και κυριαρχία του αραβικού εθνικισμού. Ο τελευταίος, που γιγαντώθηκε μεταπολεμικά στον αντιαποικιακό αγώνα, κατέρρευσε υπό το διπλό βάρος, αφενός της εσωτερικής κοινωνικής πίεσης των καταπιεσμένων πληθυσμών, αφετέρου της εξωτερικής πίεσης των διεθνών κεφαλαιο-κρατικών συμφερόντων. Όταν τα γεράκια των Η.Π.Α. κατάφεραν το τελικό χτύπημα, γκρεμίζοντας την δικτατορία του Σαντάμ Χουσεΐν, το κενό εξουσίας γρήγορα κατέλαβαν οι ισλαμιστές εμπροσθοφύλακες ενός κινήματος επιστροφής στην θεοκρατική παράδοση. Οι εύθραυστες διεφθαρμένες κυβερνήσεις μαριονέττες που εγκατέστησαν οι Η.Π.Α. δεν κατάφεραν ποτέ να ριζώσουν στις τσακισμένες τοπικές κοινωνίες που έγιναν μήτρες ανάδειξης ριζοσπαστικών φονταμελιστικών κινήματων.

Και τι έγινε με την Αραβική Άνοιξη του 2011-12; Πού είναι αυτά τα εκατομμύρια που ζητούσαν μια ελεύθερη κοινωνία; Πού βρίσκονται αυτοί σε μία σύγκρουση μεταξύ της θεοκρατίας και της στρατοκρατίας; Δυστυχώς, για ακόμη μια φορά φαίνεται πως και η αραβική εξέγερση εξαρχής μπήκε κάτω από το παραμορφωτικό κάτοπτρο μίας νέας μεταφυσικής της επανάστασης. Την μεταφυσική των κινήματων.

Μεταφυσική που συνίσταται στην απογύμνωση των κινήματων από το κοινωνικοϊστορικό τους πεδίο, προκειμένου να φανεί ξεκάθαρη η κοινή τους υπόσταση, να δεθούν οι ιστορικοί τους κόμβοι σε ένα ορθολογικό νήμα που να συνδέει σημασιακά την Αίγυπτο με την Τυνησία και την Κωνσταντινούπολη με την Αθήνα. Κι έτσι, όλα τα στοιχεία που απηχούν τις διαφορετικές φαντασιακές και σημασιακές θεσμίσεις των εκάστοτε κοινωνιών χάθηκαν στο φόντο, σαν δευτερεύουσες ποιότητες πίσω από τη λάμψη της πρωταρχικής ποιότητας της εξέγερσης καθ' εαυτής. Το αραβικό αίνιγμα ταυτίστηκε με την δυτική αποσάρθρωση με συνέπεια η κατεξοχήν

αποτυχία των εξεγέρσεων στην Μέση Ανατολή να συσκοτίσει το μέλλον μας.

Όπως κάθε μεταφυσική, έτσι και η μεταφυσική των κινημάτων, απλοϊκή με τη σειρά της, αποτελεί μία λανθασμένη επίκληση. Μία επίκληση στην κοινή υπόσταση και ουσία όλων των ανθρώπινων κοινωνιών, η οποία καταλήγει απαραίτητη προϋπόθεση μίας κοινής απελευθέρωσης. Στη μηχανική των θεσμών και τη μικροφυσική της εξουσίας, διπλά αφαιρετικές θεωρήσεις επί χάρτου, η Ιστορία φαντάζει μία ακόμη πανουργία του λόγου, μία παγίδα των αόρατων εξουσιαστικών φαντασμάτων που караδοκούν κάθε θέσμιση, μία αποτυχία των κινημάτων που μεταφράζεται με όρους δυναμικής των θεσμών. Και αδυνατούν οι μηχανικές αυτές να εξηγήσουν, το πιο απλό πράγμα, πώς δηλαδή επιβλήθηκε η πολιτική εξουσία των μουσουλμάνων πάνω σε κοσμικές και μη θρησκευτικές εξεγέρσεις. Γιατί αυτή η πολιτική εξουσία είναι το επίμαχο.

Κι αν δούμε πιο προσεκτικά, θα καταλάβουμε πως με τις εξεγέρσεις του αραβικού κόσμου μας συνδέουν τα αρνητικά συνθήματα, η αντίσταση σε μία δικτατορική εξουσία, όμως δεν έθεσαν το ζήτημα μίας ρητής αυτοθέσμησης ούτε καν θεωρητικά. Αυτό τέθηκε αργότερα, εν μέσω του συριακού εμφυλίου, από τις αυτόνομες κοινότητες της Rojava.

Οι μοναδικοί οργανισμοί που όρμησαν να καταλάβουν το κενό εξουσίας μετά την πτώση του Στρατού ήταν οι μονολιθικές δομές του Ισλάμ γιατί αυτοί είναι οι μοναδικοί συνεκτικοί φαντασιακοί πυρήνες κυριαρχίας. Γιατί είναι μάλιστα ισοδύναμοι σαν πόλοι ενός κλειστού εξουσιαστικού διπόλου, ο ένας παραπέμπει στον άλλο, το Ισλάμ είναι στρατός και ο στρατός γίνεται θρησκεία. Ο λαός δεν νοείται ως πόλος εξουσίας, γιατί δεν υπάρχει η δυτική θεμελίωση της εξουσίας στο λαό. Η εξουσία πηγάζει από το θεό ή την Ισχύ. Και εκεί επιστρέφει. Η εμμενής ετερονομία της ισλαμικής κοσμοθεώρησης τρέφει την καπιταλιστική ετερονομία και την νοηματοδοτεί μεταφυσικά και απλοϊκά.

Παρόλες τις ρητορικές, αυτό που κραδαίνουν ως έμβλημα οι

φονταμενταλιστικές ισλαμικές οργανώσεις δεν είναι ο λόγος του Θεού, αλλά το πτώμα του Θεού. Παρόλη την επίκληση μιας φανταστικής παράδοσης περί ισλαμικού χαλιφάτου, η σύγχρονη ισλαμική τρομοκρατία δεν είναι φαινόμενο που προηγείται, αλλά που έπεται του θανάτου του Θεού. Η εκστρατεία της φρίκης που απλώνεται μέσα στις δεκαετίες, από τη Νέα Υόρκη το 2001, ως το Παρίσι του 2015 (το Παρίσι που χτυπήθηκε και τον Γενάρη, στο Σαρλί-Εμπντό), η εκστρατεία τρόμου της Αλ Κάιντα και του ISIS βασίζονται και χρησιμοποιούν τα μέσα του μοντέρνου δυτικού κόσμου που υποθετικά πολεμούν. Οι ίδιες οι οργανώσεις συμμετέχουν κανονικά στα υπόγεια δίκτυα οικονομικών συναλλαγών, στο εμπόριο όπλων, λευκής σαρκός, πετρελαίου και αρχαιοτήτων με τους δυτικούς συνεργάτες τους, χωρίς συνειδησιακό ή θρησκευτικό πρόβλημα. Γνωρίζουν να χρησιμοποιούν το Ίντερνετ και να προσελκύουν συνεταίρους και πελάτες.

Η επίκληση του Κορανίου και του Ισλάμ αποτελεί το αναγκαίο συμπλήρωμα δικαίωσης και ταυτόχρονα το κεντρικό ενωτικό νόημα, μα είναι ένα νόημα απονεκρωμένο, κενό και ιστορικά στείρο, όπως όλα τα παραδοσιακά νοήματα μέσα σε έναν κόσμο με διαρκώς επιταχυνόμενο παρόν. Ο Θεός δεν είναι πλέον ούτε Κύριος, ούτε Λόγος, όπως κατά καιρούς υπήρξε στην αξιωματική βάση των κυρίαρχων φαντασιακών σημασιών. Ο Θεός είναι θέαμα. Και ως θέαμα τον χρησιμοποιούν, το αποτρόπαιο θέαμα των αποκεφαλισμών και ο υπολογισμένος μηδενισμός της ισοπέδωσης. Ως θέαμα ο Θεός βοηθά την μηχανή του ISIS να απλώνεται σε κερδοφορία και ανθρωποθυσία και να φτάνει μέχρι την καρδιά της Ευρώπης, απλώνοντας τον τρόπο που κυοφορεί και στους πληθυσμούς των περιοχών όπου κυριαρχεί.

Γράφαμε τον Γενάρη για τη σφαγή στο Σαρλί-Εμπντό: «...Χτυπήθηκαν από τις σφαίρες των Ισλαμιστών. Όχι των Αράβων ή των Μεσανατολιτών ή των Περσών ή των Ασιατών. Των Ισλαμιστών. Το Ισλάμ είναι δόγμα οικουμενικό, ούτε γλώσσα ούτε κουλτούρα ενός λαού, είναι θρησκεία, είναι επιλογή. Και όπως και οι άλλες θρησκείες, είναι εξ ορισμού ενάντια σε κάθε έννοια ελευθερίας,

μουσουλμάνος σημαίνει υποταγμένος στον θεό, όπως ο μεσαιωνικός ή αμερικάνικος χριστιανικός φονταμενταλισμός. Το Ισλάμ είναι εξ ορισμού σκοταδιστικό, όπως κάθε μεταφυσικό δόγμα. Δεν είναι «στοιχείο μιας άλλης κουλτούρας», «γούστο ενός άλλου πολιτισμού». Είναι ένας οδοστρωτήρας ομογενοποίησης που ισοπέδωσε μυριάδες κουλτούρες, γλώσσες και πολιτισμούς όταν επεκτάθηκε κατακτητικά στον μισό γνωστό κόσμο, λίγα χρόνια μετά την επινόησή του από τον Μωάμεθ. Όπως υπήρξε και ο Χριστιανισμός, μέχρι ο διαφωτισμός να διαλύσει τη μηχανή του οδοστρωτήρα. Στις χώρες του Ισλάμ, διαφωτισμός δεν πρόλαβε να έρθει, ήρθε η αποικιοκρατία. Στράφηκαν άραγε οι αποικιοκράτες ενάντια στους θεσμούς του Ισλάμ; Όχι, μόνο ενάντια στους εξεγερμένους λαούς. Δεν μπορούμε να ξεχνάμε πως κάθε θρησκεία είναι θεμέλιο της ετερονομίας. Το ίδιο δόγμα που δικαίωσε (όπως και οι λοιπές μονοθεϊστικές θρησκείες) τη δουλεία επί αιώνες και την υποδούλωση των γυναικών, το ίδιο δόγμα εμπύχωσε την σφαγή στο Παρίσι.»

Η εγκατάλειψη των προηγούμενων μορφών πάλης και η επανεμφάνιση του ανθρωπολογικού τύπου του μάρτυρα-καμικάζι αποτελεί ένδειξη της υπερδιόγκωσης της σημασιακής απόδοσης της αυτοθυσίας, η οποία είναι πράξη εκμηδένισης-θανάτωσης του Εγώ που συνδέεται με μία υπερφυσική φαντασιακή διασφάλιση αιωνιότητας. Είναι, όπως και ο φασισμός, μία εκμηδένιση του Εγώ μπροστά στο Απόλυτο της Εξουσίας. Η εσωτερική συσσωρευμένη απελπισία εξωτερικεύεται εκρηκτικά μεταφέροντας την εσωτερική κόλαση στον εξωτερικό κόσμο ως διπλό τρόμο, τρόμο καταστροφής και αυτοκαταστροφής.

Οι κοινωνίες στις οποίες κυριαρχούν οι Ισλαμιστές είναι και αυτές θύματα της εκστρατείας φρίκης. Η βίαιη επιβολή του Νόμου της Σαρία με χιλιάδες εκτελέσεις, σε κοινωνίες πρόσφατα τσακισμένες από έναν ασυμμέτρο πόλεμο, αντανακλά αντίστροφα την εσωτερικοποίηση κάθε εξωτερικού διαχωρισμού, τον κατατεμαχισμό των κοινωνιών στο όριο της έντασης μεταξύ παγκοσμιότητας και τοπικότητας.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ενώ οι αραβικές εξεγέρσεις στις

περισσότερες περιοχές τουλάχιστον εκτόπισαν τα καθεστώτα, στη Συρία το έργο παίχτηκε και παίζεται διαφορετικά, από το 2011 μέχρι σήμερα. Εξαρχής, το καθεστώς του Μπαρ Αλ Ασάντ επιτέθηκε στο λαό που εξεγέρθηκε εναντίον του με όλα τα διαθέσιμα όπλα. Γρήγορα η βίαιη καταστολή της εξέγερσης οδηγήθηκε σε σφαγή και εμφύλιο.

Η κοινωνία της Συρίας που εξεγέρθηκε άρχισε να συμπιέζεται ανάμεσα σε διεκδικήσεις περιοχικότητας διαφόρων πολεμάρχων. Γρήγορα, τα μέτωπα θρυμματίστηκαν σε τοπικές συγκρούσεις και η κοινωνία άρχισε την μαζική έξοδο κατά εκατομμύρια. Το ISIS προέλασε γρήγορα από τα ανατολικά, ακολουθώντας την γραμμή των πετρελαιοπηγών. Γρήγορα, με την εκστρατεία φρίκης και τη μεταφορά της ενδοϊσλαμικής διαμάχης για κυριαρχία ανάμεσα στον Σαουδαραβικό Οίκο και το Ιρανικό τόξο (ο πρώτος στηρίζει το ISIS και τις θυγατρικές του, το δεύτερο τη Χεζμπολάχ και τους θύλακές της), οι Η.Π.Α. και η Ε.Ε. εισήλθαν στην Συρία. Η αυτονόμηση και επέκταση της Ρώσικης επιρροής έφερε και τους Ρώσους, στο πλευρό του Ασάντ. Η συμφωνία Η.Π.Α. – Ιράν φάνηκε να γέρνει την πλάστιγγα υπέρ των Δυτικών, όμως φανέρωσε το αγκάθι του Ισραηλινού κράτους. Το κουβάρι μετατράπηκε σε ωρολογιακή βόμβα.

Η αλυσιδωτή έκρηξη έφερε ένα τεράστιο κύμα προσφύγων, μία βίαιη μετακίνηση των ανθρωπίνων πληθυσμών πρωτοφανούς μεγέθους, που διαρρηγνύει και επαναπροσδιορίζει ότι απέμεινε από τις παραδοσιακές ταυτότητες και σημασίες, επαναφέρει το νόημα της κοινωνικής αλληλεγγύης στις ρίζες του κοινωνικού φαντασιακού και γιγαντώνει το χάσμα μεταξύ κρατικών μηχανισμών και κοινωνικής ροής με ρυθμούς καθημερινούς. Αυτό το τεράστιο κύμα ανθρώπων είναι που πραγματικά παγκοσμιοποίησε την Συριακή κρίση και έσπασε τα στεγανά της ‘τοπικής σύγκρουσης’.

Η αναβάθμιση της Συριακής κρίσης οδηγήθηκε από την επέκταση της φρίκης. Αυτή η επέκταση αποτελεί και την στρατηγική και τακτική επιλογή του ISIS για την επέκταση αλλά και θεμελίωση της κυριαρχίας του στις περιοχές που ελέγχει. Τα χτυπήματα στο Παρίσι αποτελούν κλιμάκωση αυτής της στρατηγικής που

απευθύνεται ταυτόχρονα εκτός και εντός, εκτός, στις Δυτικές δυνάμεις και κοινωνίες τους, εντός, στο ενδο-Ισλαμικό πεδίο συμφερόντων και τους υποταγμένους πληθυσμούς, εκτός, στην παγκόσμια κοινωνία που αναπαράγει την εικόνα και το σοκ της φρίκης μέσω του διαδικτύου, καθιερώνοντάς την, εντός, στη ψυχή του κάθε τζιχαντιστή που βιώνει το μέλλον του μέσα στην εκμηδένιση των 'αδελφών του'. Τα χτυπήματα θολώνουν τις ίδιες της σημασίες 'εντός' και 'εκτός', τις κάνουν ανταλλάξιμες, μεταφέρουν τον εξωτερικό πόλεμο στο εσωτερικό, χωρίς όμως να αμφισβητούν τα φαντασιακά σύνορα μεταξύ τους.

Το ISIS με την στρατηγική της φρίκης ταυτόχρονα οριοθετεί την περιοχή επιρροής του και αποδιοργανώνει την οριοθέτηση του πολέμου, αναβαθμίζοντας την τακτική της Αλ Κάιντα με θεαματικούς όρους. Οχυρώνει τα σύνορα των κοινωνιών και ταυτόχρονα διασπείρει την βία πέραν κάθε συνόρου, στην παγκόσμια καθημερινότητα. Είναι εύλογο οποιαδήποτε πολιτική ιδεολογία ή στάση τρέφεται από τον αποκλεισμό και τη βία να ενδυναμωθεί όταν οι όροι του παιχνιδιού μετατρέπονται σε όρους αποκλεισμού και βίας. Τα χτυπήματα των Ισλαμιστών τροφοδοτούν τις φιλοδοξίες των ρατσιστών και ακροδεξιών από την άλλη πλευρά γιατί κάθε πολιτική του τρόμου είναι επικοινωνιακή και αλληλοσυμπληρωματική.

Το ζήτημα είναι να βρεθεί μια άλλη όψη, ένα θετικό νόημα, η θέσμιση μίας νέας, αυτεξουσίας της κοινωνίας, μίας θετικής κατάργησης του κράτους μέσα από αμεσοδημοκρατικές κοινότητες. Δεν είναι μια ευχολογία, είναι το άλλο νόημα που ξεπήδησε από την Συριακή κρίση, από την ανάδυση των ελεύθερων, αυτόνομων κοινοτήτων της Rojava. Οι μαχητές τους ήταν αυτοί που σταμάτησαν την επέλαση του ISIS, που έδειξαν έναν άλλο δρόμο ενάντια στη βαρβαρότητα, αυτοί που βομβαρδίζονται από όλες τις πλευρές, γιατί ανοίγουν ένα παράθυρο σε έναν άλλο κόσμο. Είναι μία πραγματική απειλή για κάθε κατεστημένη εξουσία.

Φανέρωσε πως οι πλέον μονολιθικές κοινωνίες πλέον ραγίζουν, πως οι κλειστές κοινότητες γκρεμίζονται τα τείχη τους, πως οι σημασίες της ελευθερίας διαπερνούν τα πλέον στεγανά φαντασιακά

σύνολα και διαποτίζουν νέες εξεγέρσεις. Πράγματι, η ίδια η δυνατότητα ανάδυσης ενός τέτοιου κινήματος είναι καινοφανής και μας αφορά άμεσα.

Εδώ τίθεται το ζήτημα των θεσμών, όχι απλώς ως αυτοθεσμών, αλλά ως θεσμών αυτονομίας, με περιεχόμενο αυτονομίας, ως πολιτικές εκφράσεις του αυτεξούσιου και της ελευθερίας κάθε ανθρώπου. Η μορφή των θεσμών αυτών και η διαρκής τους επαναθέσμιση είναι μία δημιουργική διαδικασία που δεν αποκρυσταλλώνεται παρά μόνο στην πραγματικότητα. Αν υπάρχει κάτι ενάντια στην βαρβαρότητα του ISIS, αυτό βρίσκεται εκεί, στον αγώνα των ελεύθερων κοινοτήτων, για ένα νέο έκκεντρο νόημα της ελευθερίας ενάντια σε κάθε σκοταδισμό.

Το κοινωνικοϊστορικό πεδίο όπου ξεδιπλώνονται τα γεγονότα δεν είναι πια περιοχικό ή τοπικό, αλλά παγκόσμιο. Οι σκοτεινές δυνάμεις που αποδεσμεύτηκαν το 2001 απειλούν διαρκώς το μέλλον και το παρόν μας με την πανουργία της καθημερινότητας. Το πρόταγμα της κοινωνικής αυτονομίας και η παγκόσμια δικτύωση της κοινωνικής αλληλεγγύης και της άμεσης δημοκρατίας είναι η μόνη δυνατή απάντηση των κοινωνιών απέναντι στην βαρβαρότητα.

Εμείς που δεν ξέραμε που πάμε...

Νίκος Κουφόπουλος

Ελατε ολοι πιο κοντα, φιλοι αγαπημενοι.
Μια ιστορια θα σας πω, παλια και ξεχασμενη.
Στα εγγονια τους πολυ παλια την λεγαν οι γιαγιαδες.
Ισως την βρειτε βαρετη μα θα σας πω και άλλες:
Τρια πουλακια καθονταν... Τι; ... Δεν γουσταρετε άλλο;
Ναι, αλλα το ψωμακι μου κι εγω πρεπει να βγαλω.

Πληρωνομαι φιλοι μου εδώ, να γραφω ιστοριες.
Και μου ειπανε ορθα κοφτα: Μην γραφεις μαλακιες...
Χιλια ευρω μου δινουνε για κάθε δεκα λεξεις.
Τσιγκουνηδες. Και μου ελεγε η μανα μου: Μην μπλεξεις.
Αυτά που γραφεις γιε μου εσυ, αξιζουνε χρυσαφι.
Και όχι πως είναι μανα μου. Το ξερει και το γραφει.
Αφου αυτή με γεννησε. Τι, ταχα δε με ξερει;
Αφου ολοι της λεν στη γειτονια: Ο γιος σου είναι ξεφτερι.
Μα τι να κανω; Βλεπετε ευαίσθητος πως ειμαι.
Με τουμπαραν με γαλυφιεσ. Μου ειπαν: Νικο μεινε.
Καινουρια κανουμε αρχη. Μετα από λιγους μηνες,
τριπλασιος θα είναι ο μισθος. Στο κλαμπ με τους Μαικήνες,
στα σιγουρα και εσυ θα μπεισ. Μα εγω ακουσα: Με... εκείνες.
Δυο κοπελιες πανεμορφες περνουσανε μπροστα μου.
Τυχαιο ηταν, μα σκεφτηκα...τα αλλα...τα δικα μου.
Θα με ερωτευθουν σαφωσ όταν θα με διαβασουν.
Τι τυχερος. Κι αν δεν συμβεί, αυτές τοτε θα χασουν.
Και ειπα μεσα μου: Ωραια. Θα παω στα ονειρα μου...
Ηρθε επιτελους ο καιρος να ζησω τα...δικα μου.
Μη ειστε τωρα βιαστικοι και ευθυς βγαλετε κρίση.
Εχω ονειρα παρα πολλα. Με εχετε παρεξηγήσει.
Ποια είναι μη με ρωτησετε. Θα ειναι αδιακρισια.
Τα ονειρα του καθ'ένός, προσωπικη ιστορια.
Και όπως εχει πει παλια πολύ και καποιος άλλος,
που τωρα όμως είναι...μικρος. Τοτε ηταν μεγαλος:
Τα ονειρα σου μην τα λες γιατι μια μερα κρυα,
μπορει και οι φρουδιστές να 'ρθουν στην εξουσια.
Να μη σας τα πολυλογω, την πατησα και παλι.
Συμβολαιο υπεγραψα, που ειχε ρητρα μεγαλη.
Δεν προσεξα ο φουκαρας καλα τι υπογραφω.
Το μηνα δυο κειμενα εδώ πρεπει να γραφω.
Εχω δεν εχω εμπνευση, να στειλω πρεπει κατι.
Ακομα και αν ειμαι αρρωστος. Αν ειμαι στο κρεβατι.
Ετσι τη μουσα μου καλώ και υποσχεσεισ δινω.
Μα απ' τον εαυτο μου κάθε φορα, ένα κομμάτι αφηνω,
στη Μούσα. Βλεπεται, όλα στη ζωη πληρωνονται επι τοπου.
Του τα 'πα, του τα 'πα, του τα 'πα του ανθρωπου.

Ατακα , ατακα, ατακα κι επι τοπου.
Αυτο είναι λιγο ασχετο. Παλιο είναι σουξεδακι.
Το ελεγε η Δουκισσα. Οι στιχοι είναι του Τακη
του Μουσαφιρη. Μα τι λεω. Αυτο τωρα που κολαιει;
Μα δε βαριεστε. Καμια φορα, κι αυτό ακομα... «παιει».
Ξερετε, τα σκυλαδικα, όχι τα ιλουστρασιον, τα γνησια,
εχουν κι αυτά καποιες φορες μεσα τους την αληθεια.
Δεν λεω για τη Δουκισσα, λεω για τους πιο κατω.
Αυτους που ηταν στην εθνικη, και σπαζαν...καργα πιατο.
Ουισκυ ριχναν στη σκηνη, μετα φωτια ανάβαν,
γυρω απ' την τραγουδιστρια. Κι όλα τα πιατα ...σπάγαν.
Νταλκά λενε τον ερωτα. Καψούρα την αγαπη.
Οκ. Δεν είναι...υψηλο. Όμως κι αυτό είναι κατι.
Δεν εχω χρονο τωρα εδώ να εμβαθυνω κι άλλο.
Ισως αν τυχει καποια φορα μια βολτα να σας βγαλω,
σε ένα σκυλαδικο «καλο». Μια βολτα σε αλλα μερη.
Πως είναι...«ροκ» καποιοι από αυτους, κανενας δεν το ξερει.
Ενταξει, μετα στη Λυρικη θα παμε. Ριγκολετο.
Ο Βερντι ο μαγκας το εγραψε. Αυτά πανε πακετο.
Μια από δω, μια από εκει, αλητες θα γυρναμε.
Το δρομο δεν τον χανουμε. Δεν ξερουμε που παμε...
Αρα ολοι οι δρομοι...δρομοι μας. Τα λεω και με στιχακια.
Θα σας τα εκμυστηρευτώ αν είσαστε κι εσεις καλα παιδακια.
Καλα το μετρο χαθηκε, μα όμως τι πειραζει;
Εδω ειπαν ηλιο θα εχουμε και ...εριξε χαλαζι.
Κι εγω που απλα εβαλα δυο μετρα παραπανω,
η καποιες λεξεις, λιγο πιο πριν, όπως γουσταρω φτιαχνω;
Δεν γραφει, ευτυχως, εδώ ο κυριος Μπαμπινιωτης,
κι ετσι τυγχάνω θεωρω μιας ευκαιρίας πρώτης,
ακομα κι απ' τα μετρα μου αλλα κι από τους κανονες,
να φυγω. Πισω μου λοιπον αφηνω τους αιωνες,
και αυθαδικα, με τσογλανια, και σ' οσους αυτό αρεσει,
τη γλωσσα μου στον ουρανο βγαζω. Με επιασε...η μεση.
Μαλλον λογια ειπα βαρια. Ισως και παραπανω,
από οσα στα αληθεια να μπορω. Μα όμως τι να κανω;
Θυμαστε τι ελεγα στην αρχη; Πιέζουν οι εργοδοτες.
Και θελουν παντοτε εμεις να ειμαστε...αιμοδοτες.

Ωχ, ξεχασα. Πολιτικά δεν εγραψα καθολου.
Βλεπετε, μερος και αυτό είναι τουτου του ρολου.
Παμε λοιπον στα γρηγορα. Πολιτικά τσιτατα,
ακολουθουν. θα σας τα πω στα ισια και σταρατα.
Το Πολυτεχνειο ζει και οι μπατσοι είναι χαζοι,
ή καπου ισως μπερδεύτηκα. Αληθεια τωρα, ζει;
Ποιοι είναι στην κυβερνηση; Η αριστερα η όχι;
Τωρα εγω ειμαι αναρχικος; Ξιφια πιανει η απόχη;
Το τελευταιιο προφανως στα αλλα δεν κολάει ,
ομως την ριμα εφτιαξε οποτε...καλα παει.
Τους φραχτες τι τους θελουμε, τα συνορα, τα κρατη;
Και αληθεια, ειπαν θα φτιαξουνε και νέο Καλλικρατη;

Ω αγαπητοί , ισως φανει ανάλαφρη η γραφη μου.
Όμως βαθια αποφαση είναι αυτό, δικη μου.
Λογο πυκνο, περιεκτικο, βαθυ, ξερω να γραφω,
χωρις ουσιες να χρειστω. Ουτε καν ένα μπαφο.
Μα η στηλη ετουτη απαιτει την σάτυρα στο θρονο.
Λιτη, απλη, απερριτη, χωρις κακία η φθονο.
Με λογο απλο, όχι στριφνο. Σαν γαργαρο νερακι.
Γαμωτο λες να εχουμε και παλι ...Μητσοτακη ?

Σας χαιρετώ και σας φιλω, σας στελνω και στιχακια,
οπως σας υποσχεθηκα. Ειστε καλα παιδακια...

Εμείς που δεν ξέραμε που πάμε...

Εμείς, που δεν ξέραμε που πάμε,
ποτέ τον δρόμο δεν τον χάσαμε.
Τρυφεροί αλήτες πάντοτε γυρνάμε.
Τους φόβους μας τους διασκεδάσαμε.

Μας έψαχναν οι μέρες να μας πούνε,
τραγούδια νουθεσίας, προκοπής
Μα εμείς είχαμε ερωτευτεί τις νύχτες.
Τις πρώτες πρώτες ώρες της αυγής.

Εμείς, που δεν ξέραμε που πάμε,
βρεθήκαμε συχνά σε άγνωστα μέρη.

Χαθήκαμε, πονέσαμε και κλάψαμε,
Μα η νύχτα μας πήρε από το χέρι.

Εμείς, που δεν ξέραμε που πάμε.
Δε φτάσαμε ποτέ. Ακόμα τριγυρνάμε.

Υ.Γ. Εδώ Ελεύθερα Εξάρχεια...

nikos1789@gmail.com

B-FEST 5: Πρώτη Ανοιχτή Συνέλευση

Φέτος ευελπιστούμε να διοργανώσουμε το πιο σημαντικό εγχώριο πολιτικό φεστιβάλ, πιστοί στις παραδόσεις του παρελθόντος.

Η διοργάνωση για το B-FEST 5 ξεκινά και είστε όλοι καλεσμένοι, αν επιθυμείτε να συνδιαμορφώσετε και να βοηθήσετε.

B-FEST 5
1η Ανοιχτή συνέλευση
για τη διοργάνωση του διεθνούς
αντιεξουσιαστικού φεστιβάλ
του πολιτικού περιοδικού **BABYLONIA**.
Τετάρτη 18/11 στις 19:00
στον ελεύθερο κοινωνικό χώρο
Νόστος
(Θεμιστοκλέους 66, Εξάρχεια)

**Βία ή μη βία; Αυτοδιαχείριση
και αυτοοργάνωση: οι αληθινές**

λύσεις

Massimo Varengo

Μετάφραση: Νίκος Χριστόπουλος

“Το εξεγερτικό πνεύμα που υπάρχει στον αναρχισμό είναι σήμερα η μοναδική αντίσταση απέναντι στην επέλαση του ρεφορμιστικού ωφελιμισμού. Όχι μόνο δεν το απορρίπτουμε αλλά, ακριβώς γι’ αυτό, το θεωρούμε την καλύτερη πηγή των ενεργειών μας.”

[από το βιβλίο “ Γράμματα σε ένα σοσιαλιστή” (*Lettere ad un socialista*) του Λουίτζι Φάμπρι (Luigi Fabbri), 1914].

Βρίσκω ενδιαφέρουσα αυτή την αναφορά στον Φάμπρι, ο οποίος ανάμεσα σε άλλα ήταν γνωστός για την απόσταση που κρατούσε από κάθε εξτρεμιστική υπερβολή, για έναν αναστοχασμό πάνω στο θέμα της βίας, τον οποίο θεωρώ ιδιαίτερα χρήσιμο σε μια περίοδο σαν κι αυτή που ζούμε τώρα, αυξανόμενων κοινωνικών αντιφάσεων και επαναστατικών δυναμικών (όχι απαραίτητα ελευθεριακών), κατά την οποία το ζεύγος εξέγερση και βία από μερικούς βιώνεται ως αδιαχώριστο, σαν κάθε βίαιη πράξη να είναι από μόνη της εξεγερτική, κι από άλλους ως απαραίδεκτο απολύτως.

Η εξουσία πάντα πόνταρε

Πάρα πολλές φορές έχω δηλώσει αναφερόμενος στον ορισμό της βίας ότι το υποκείμενο που κατεξοχήν εξασκεί το συστατικό της στοιχείο – δηλαδή τη φυσική και ηθική επιβολή – είναι το Κράτος το οποίο με την απειλή νόμων, διαταγμάτων, νορμών, την ίδρυση φυλακών, δικαστικών ψυχιατρείων κτλ. προσπαθεί να συμμορφώσει τα άτομα σε ένα σύστημα ιεραρχιών και εξουσιαστικών ή ιδιοκτησιακών αξιών, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην τίθεται υπό αμφισβήτηση η υποτιθέμενη νομιμότητα της εξουσίας και της ιδιοκτησίας. Επίσης, η βία μπορεί να θεωρηθεί – αυτή είναι και η πιο διαδεδομένη ερμηνεία – ως η επιβολή μιας εγκληματικής θέλησης που εκφράζεται με τη χρήση της φυσικής δύναμης και των όπλων. Όμως, όπως και να τη διαβάσεις, το συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι η βία παρουσιάζεται ως

κοινωνική σχέση εφόσον προϋποθέτει δύο υποκείμενα, εκείνον που την ασκεί και εκείνον που την υφίσταται. Κι όπως συμβαίνει σε κάθε κοινωνική σχέση έτσι κι αυτή ανοίγει ένα πολιτικό πρόβλημα αφού η χρήση της συνεπάγεται μια ηθική κρίση επάνω σε αυτό που είναι δίκαιο και σε αυτό που δεν είναι.

Σχετικά με αυτό, είναι ωφέλιμο να υπογραμμίσουμε ότι η λέξη "βία" χρησιμοποιείται από την εξουσία για να δυσφημίσει όσους, πραγματικούς ή μη, της αντιτίθενται, ενώ παραδόξως είναι η εξουσία, το Κράτος το οποίο αξιώνοντας για τον εαυτό του το μονοπώλιο των όπλων και ασκώντας την κυβέρνηση πάνω στην κοινωνία χάρη σε διατάγματα και νόμους, τα οποία είναι αποκλειστικός καρπός των υπάρχοντων σχέσεων ισχύος, ασκεί καταπίεση και επιβάλλει υποχρεώσεις, εκ των πραγμάτων δηλαδή "βία", αν και μεταμφιεσμένη από τους μακιαβελικούς μηχανισμούς της αυτοαποκαλούμενης αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.

Επειδή φυσικά η λέξη "βία" προκαλεί τρόμο στη συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού, ο οποίος προσδοκά μια πιο δίκαιη, πιο ανθρώπινη κοινωνία, η εξουσία, κατηγορώντας για βία όσους της αντιτίθενται κι όποιον δεν υπόκειται στον ολοκληρωτικό της έλεγχο, επιδιώκει να προξενήσει και να διασπείρει μέσα στην κοινωνία την απαξίωση και το φόβο απέναντί τους για να δικαιολογήσει περαιτέρω τη νόμιμη χρήση της καταστολής, συνήθως βίαιης, η οποία ισχυροποιείται κατά περιόδους από ειδικά "μέτρα" τα οποία λαμβάνονται στα λόγια ενάντια στους "βίαιους", αλλά κατευθύνονται ενάντια σε ολόκληρο το κοινωνικό σώμα. Σε αυτό το επίπεδο η εξουσία πάντα πόνταρε με στόχο τη διαίρεση και τη διάσπαση των αντιπολιτευτικών κινημάτων, κατηγορώντας τα πιο ριζοσπαστικά και αποφασισμένα τμήματά τους για "βία" – εργαλειοποιώντας μεμονωμένα γεγονότα, προκαλώντας άλλα, εκμεταλλευόμενη σαφείς αφέλειες – με στόχο να στραφεί ο ένας εναντίον του άλλου σύμφωνα με την αρχαία αρχή του "διαίρει και βασίλευε". Αυτή η στρατηγική, η οποία το επαναλαμβάνω, ποντάρει πάνω στην αποστροφή που νιώθει απέναντι στη βία η μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού,

τροφοδοτεί συγχρόνως τα πιο μετριοπαθή τμήματα των αντιπολιτευτικών κινημάτων τα οποία αποδέχονται τους περιορισμούς που επιβάλλει η κυβέρνηση στον τρόπο διαδήλωσης και διαμαρτυρίας, με στόχο να μην διακινδυνεύσουν να δώσουν μια βίαιη εικόνα της δράσης τους.

Ενεργώντας όμως με αυτόν τον τρόπο, κάθε προοπτική αλλαγής στην ουσία ανατίθεται στις ελίτ που αλληλομάχονται για την εξουσία, αρνούμενοι στην πραγματικότητα να είμαστε οι πρωταγωνιστές της ζωής και του μέλλοντός μας, περιορίζοντας την πιθανότητα να εκφρασθούμε στις εκλογές, όποτε γίνονται, ή σε διαδηλώσεις όλο και πιο κενές από την πραγματική βούληση ενός συγκεκριμένου μετασχηματισμού, ο οποίος πραγματοποιείται μέσα από αποφασιστικούς αγώνες, πραγματικές απεργίες, σαμποτάζ και μποϊκοτάζ, από σώματα που μπαίνουν μπροστά.

Παταγώδες λάθος ανάλυσης και προοπτικής

Απέναντι σε αυτή την κατάσταση πραγμάτων κάποιοι απαντούν με πράξεις και προκηρύξεις οι οποίες διεκδικούν τη νομιμότητα της βίαιης δράσης ενάντια στη βία του Κράτους, νομίζοντας ότι μπορούν να υπερβούν τα όρια των κινημάτων. Και το κάνουν επικαλούμενοι την γνωστή από παλιά "προπαγάνδα της πράξης" ή τον ατομικιστικό μηδενισμό ή μια συγκεκριμένη παράδοση αντάρτικου φοκιστικού τύπου [1].

Παρουσιάζοντας και βιώνοντας την κοινωνική σύγκρουση ως πόλεμο εν εξελίξει θέλουν να προτείνουν μια βίαιη "επαναστατική" δράση που θα είναι σε θέση να ταρακουνήσει και να εμπλέξει τις μάζες σε αυτή τη μάχη η οποία θεωρείται ήδη διακηρυγμένη κι απ' τις δυο πλευρές. Όμως αντίθετα από ό,τι συμβαίνει στην πλειοψηφία των διεξαγόμενων πολέμων, κατά τους οποίους τα εμπλεκόμενα μέρη (σωστά ή λάθος) αισθάνονται σε πόλεμο, στην περίπτωση των ταξικών αγώνων ή της κοινωνικής σύγκρουσης η μεγάλη πλειοψηφία των υποτελών δεν αισθάνεται σε πόλεμο.

Η διεκδίκηση λοιπόν της επαναστατικής βίας σαν να είναι η βασικότερη προϋπόθεση της μετασχηματιστικής δράσης όσων

εναντιώνονται στην υπάρχουσα τάξη είναι ένα δώρο που χαρίζεται στην αντίθετη πλευρά, στην εξουσία και τις πολιτικές, κοινωνικές, συνδικαλιστικές ελίτ, οι οποίες τη χρησιμοποιούν για να κάμψουν κάθε πραγματικότητα που αρνείται τη συνεργασία και την υποταγή.

Είναι απαραίτητο να έχουμε κατά νου τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις συνέπειες της σύγχρονης εξουσίας: την κυριαρχία του κεφαλαίου και την υποταγή στις δυναμικές του, τη διάσπαση μεγάλου μέρους του πληθυσμού – ο οποίος υπόκειται συνεχώς στους ιεραρχικούς περιορισμούς μιας αυταρχικής κοινωνίας (την πατριαρχία, ένα σχολείο φτιαγμένο για να καλουπώνει, τη μισθωτή εργασία, τον αστυνομικό έλεγχο, την ταξική δικαιοσύνη κτλ.) και οι οποίοι ενισχύονται από την ευρεία χρήση των μαζικών μέσων επικοινωνίας – το φόβο της απώλειας των αναγκαίων για την επιβίωση (ανεργία, επισφάλεια στην εργασία), τη συνεχή παρότρυνση για κατανάλωση, ένα αίσθημα συνεχούς ανεπάρκειας, αλλοτρίωσης, απομόνωσης, την εμπορευματοποίηση των ανθρώπινων σχέσεων κτλ.

Σε αυτές τις συνθήκες το να ερμηνεύεις την κοινωνική σύγκρουση σαν ένα πόλεμο ανάμεσα σε δύο αντιπάλους στο ίδιο επίπεδο συνειδητοποίησης και σαφήνειας προθέσεων, είναι ένα παταγώδες λάθος ανάλυσης και προοπτικής. Χρήσιμο ίσως για να γεμίσεις τις γραμμές σου με λίγη ενότητα, αλλά ακατάλληλο να ανατρέψει τη συνολική κατάσταση.

Συλλογισμός και συνειδητή επιλογή

Ομοίως η αντίσταση στη βία της εξουσίας δεν μπορεί να οριστεί ως “βία” και η απόρριψη της συστηματικής χρήσης της βίας δεν συνεπάγεται την αποδοχή της βίας είτε πάνω μας είτε πάνω σε άλλα υποκείμενα.

Το ότι είναι αποφασιστική και ενεργητική είναι ένα χαρακτηριστικό της άμεσης δράσης που υποστηρίζουν οι αναρχικοί και μάλιστα είναι αυτό που τους διακρίνει από τη διαμεσολάβηση και τον συμβιβασμό της κοινοβουλευτικής ή μεταρρυθμιστικής

μεθόδου.

Όμως για τους αναρχικούς η αποτελεσματικότητα της άμεσης δράσης δεν εκφράζεται από το βαθμό της βίας που περιέχει, αλλά μάλλον από την ικανότητα να υποδείξει ένα δρόμο προσιτό στους πολλούς, να δημιουργήσει μια συλλογική δύναμη ικανή να περιορίσει όσο το δυνατόν περισσότερο τη βία. Ο αναρχισμός, αυτός καθαυτός, προϋποθέτει συλλογισμό και συνειδητή επιλογή των πράξεων. Αν από τη μια μεριά αρνείται να ταυτιστεί με την ιδεολογία της βίας (violentismo), από την άλλη δεν δέχεται τις απολύτως μη βίαιες θέσεις. Ο σύγχρονος αναρχισμός, αφήνοντας πάντα ελεύθερο το πεδίο στη συνείδηση των ατόμων και την ερμηνεία της ιστορικής στιγμής, πρέπει να μπορέσει να συνδυάσει το σεβασμό των ανθρώπινων αξιών που ανέκαθεν τον διέκρινε με την ικανότητα να δυναμώσει την αίσθηση της ελευθερίας και της ισότητας που υπάρχει μέσα στα κινήματα, προωθώντας την αυτοδιαχείριση και την αυτοοργάνωση, αληθινές λύσεις για κάθε πραγματική διαδικασία επαναστατικού μετασχηματισμού της κοινωνίας.

[1] Φοκισμός (foquismo) [σ.τ.μ.]: θεωρία που ανέπτυξε ο Ρεζί Ντεμπρέ (Régis Debray) εμπνεόμενος από τη δράση και τα γραπτά του Τσε Γκεβάρα αλλά και την εμπειρία του ίδιου του Ντεμπρέ στο αντάρτικο της Βολιβίας (1966-67). Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία μια μικρή μετακινούμενη εστία (foco) ένοπλων ανταρτών μπορεί να ενεργοποιήσει την επαναστατική διαδικασία με στόχο την ανατροπή του καθεστώτος, χωρίς να είναι απαραίτητα παρούσες όλες οι συνθήκες ενός γενικού ξεσηκωμού. Ο φοκισμός συνοψίζεται στη φράση του Τσε Γκεβάρα: “δεν είναι ανάγκη πάντα να περιμένουμε μέχρι να ωριμάσουν όλες οι συνθήκες για να κάνουμε μια επανάσταση, η επαναστατική εστία μπορεί να τις δημιουργήσει”.

Ο Massimo Varenco είναι ιταλός αναρχικός και μέλος της FAI (Ιταλική Αναρχική Ομοσπονδία). Έχει επισκεφθεί την Ελλάδα και έχει μιλήσει σε εκδηλώσεις του περιοδικού Ευτοπία. Το άρθρο είναι μετάφραση από το ιταλικό αναρχικό περιοδικό A-Rivista Anarchica, τεύχος 367, Δεκέμβριος '11 – Ιανουάριος '12.

Οι Τελετουργίες της Προσομοίωσης

Παναγιώτης Μπλέτσας

Αν επιχειρήσει κανείς να παρακολουθήσει ή να ενημερωθεί για τις εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας το τελευταίο διάστημα, πιθανότατα να καταλήξει στη διαπίστωση ότι, τόσο η ρομποτική όσο και η εικονική πραγματικότητα, βρίσκονται προ των πυλών μια νέας τεχνολογικής έκρηξης. Οι περισσότερες από τις πληροφορίες και τις ειδήσεις για τις νέες τεχνολογικές προτάσεις περιστρέφονται είτε γύρω από τη λειτουργικότητα των ρομπότ είτε γύρω από τον εικονικό κόσμο ως μια νέα αχαρτογράφητη πραγματικότητα. Έτσι, παρατηρεί κανείς πως όλο και πληθαίνουν τα ρομπότ ως τεχνολογικά επιτεύγματα που προσομοιάζουν στο ανθρώπινο ον ή και σε άλλα έμβια όντα σε μια προσπάθεια τεχνολογικής αναπαράστασης των όντων αυτών και παράλληλης χρήσης τους ως εργασιακά ή οικιακά βοηθήματα. Από την άλλη, η εικονική πραγματικότητα, ως ένας τρισδιάστατος ψηφιακός κόσμος, μέσα και πλάι στην υλική-ιστορική και οικεία, μέχρι πρότινος, πραγματικότητα, αποτελεί μια δυναμική που αναμένεται, ως ερώτημα, να λάβει σημαντική έκταση στην καθημερινή ζωή.

Όλα τα παραπάνω, ενδεχομένως να μην είχαν καμία σημασία αν είχαν να κάνουν με στείρες εξελίξεις με μοναδική αναφορά σε κλειστά τεχνολογικά εργαστήρια ή αν αποτελούσαν κενό γράμμα με καμία συνέπεια στους λοιπούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Στο βαθμό, όμως, που κατακλύζουν μεγάλο κομμάτι της σημερινής πληροφόρησης ως εφικτές και χρήσιμες

προτάσεις για τον άνθρωπο, αφορώσες ένα ευρύ φάσμα τομέων, από την υγεία και την παραγωγή μέχρι την οικία και το gaming, οφείλει κανείς να τις λάβει υπόψη και να τις εξετάσει με τα ερμηνευτικά του εργαλεία ανάγνωσης της σύγχρονης πραγματικότητας. Εφόσον πρόκειται, δηλαδή, για μια δυναμική που, αλυσιδωτά και σε βάθος χρόνου, μέλλει να επηρεάσει πολλά από τα ανθρώπινα πεδία, θα πρέπει κανείς να την αντιμετωπίζει (τη δυναμική αυτή) ως κάτι που ενδέχεται να μεταλλάξει τα σχήματα κατανόησης του ανθρώπινου υποκειμένου και ως κάτι, δηλαδή, που ίσως βάλλει κατά της επίπλαστης και μονίμως πεπερασμένης σταθερότητας και ψευδο-ταυτιστικής προσέγγισης των εννοιών, όπως αυτές της μόρφωσης, της παιδείας, της πολιτικής, της δημοκρατίας, της αγάπης, του έρωτα ή και της ίδιας της ζωής ως έννοια.

Η σημασία, ωστόσο, του ζητήματος δεν εξαντλείται εκεί. Δεν είναι μόνο, δηλαδή, ένας πιθανός μελλοντικός επαναπροσδιορισμός της σύγχρονης πραγματικότητας και μια παράλληλη μετακύλιση των σχημάτων κατανόησης του ανθρώπινου υποκειμένου αυτά που θα κάνουν το ζήτημα των νέων τεχνολογικών δεδομένων άξιο προβληματισμού. Εξάλλου, αυτό σαν συλλογιστικό σχήμα αφορά σε ένα άκρως ενδεχομενικό πεδίο και η όποια προσέγγισή του δεν μπορεί να είναι παρά μια υπόθεση, εφόσον είναι κάτι που έχει να κάνει με τον μέλλον. Γι' αυτό το λόγο, αλλά και για κάποιους ακόμα, θα ήταν σημαντικό να ακολουθηθεί μια αντίστροφη πορεία: πώς, δηλαδή, η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, οι ανθρώπινες σχέσεις με τις κυρίαρχες νόρμες είναι αυτές που "αναβαθμίζουν" την τεχνολογική ατζέντα. Ή, με άλλα λόγια, πώς οι τεχνολογικές εξελίξεις ευθυγραμμίζονται με τις κυρίαρχες σημασίες του κοινωνικο-ιστορικού τους πεδίου. Για παράδειγμα, η συνεχής ενασχόληση μεγάλης μερίδας των ερευνητών με την κατασκευή εξελιγμένων ρομπότ και η παράλληλη προσπάθεια αφενός για την προώθησή τους και αφετέρου για την κοινωνική γείωσή τους (π.χ. ρομπότ για το σπίτι, για το γραφείο ή για κατοικίδιο!) υποδεικνύουν ότι σαν τεχνολογικές προτάσεις αποτελούν γνήσια τέκνα μιας πολύπλοκης και δυναμικής διαδικασίας που λαμβάνει χώρα εδώ και αρκετά χρόνια στο

κοινωνικοπολιτικό πεδίο, όπως θα γίνει μια προσπάθεια να εξηγηθεί παρακάτω.

Πριν βιαστεί κανείς να κατατάξει τα νέα αυτά τεχνολογικά δεδομένα σε μια οργανωμένη προσπάθεια της κυριαρχίας ή της εξουσίας της θέσης να αποξενώσει και να καθυποτάξει το υποκείμενο (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο) ή πριν βιαστεί να προσφέρει νομιμοποίηση σε οτιδήποτε προέρχεται από την Τεχνολογία, θα πρέπει κανείς να διερωτηθεί κατά πόσο ο σύγχρονος τρόπος ζωής αποτελεί μια προεικόνιση των τεχνολογικών αυτών εξελίξεων. Κατά πόσο, με άλλα λόγια, και οι συνθήκες της εποχής έχουν κάνει μια βίαιη έφοδο στον τομέα της Τεχνολογίας και όχι μόνο το αντίστροφο. Θα μπορούσε, δηλαδή, κανείς να διαπιστώσει πως οι κοινωνικές σχέσεις ή νόρμες και η Τεχνολογία είναι δύο πόλοι μιας κοινής διαλεκτικής. Ως προς αυτήν την κατεύθυνση, λοιπόν, τόσο ο εργαλειακός λόγος της Δύσης όσο και το φαντασιακό της ανάπτυξης έχουν δημιουργήσει ένα πεδίο εντός του οποίου αποκτούν έρεισμα οι εν λόγω τεχνολογικές καινοτομίες.

Συγκεκριμένα, αυτά τα δύο δεν αποτελούν ξεχωριστές σημασίες, αλλά βρίσκονται μεταξύ τους σε μία κατάσταση όπου το ένα επηρεάζει και διασταυρώνεται με το άλλο. Με την επικράτηση του Ορθού Λόγου, η αειφόρος ανάπτυξη και εξέλιξη μπήκε στο επίκεντρο της ρητορικής και εμφιλοχώρησε βαθιά μέσα στο δυτικό φαντασιακό, έτσι ώστε να φετιχοποιηθεί σε τέτοιον βαθμό που να προκαλέσει μια σειρά από ανακατατάξεις στο υφιστάμενο κοινωνικό πλέγμα. Μάλιστα, μέσα στο χρόνο η ανάπτυξη έχει ξεφύγει κατά πολύ από τον έλεγχο της ανθρωπότητας και δεν αποτελεί μια συνειδητή ή ασυνείδητη επιλογή για “ένα καλύτερο αύριο”, αλλά παρουσιάζεται επίπλαστα ως μια οικουμενική κατηγορική επιβολή, ως ένα αναπόδραστο σχήμα για τον Άνθρωπο, ως μια αλήθεια. Επεξηγηματικά, για να μπορέσει το υποκείμενο να δει τον εαυτό του μέσα στο σχήμα της γραμμικής αυτής εξέλιξης, την οποία το ίδιο εσωτερίκευσε στην κατασκευή του ως άτομο κοινωνικό, έπρεπε να ακολουθήσει έναν πιο αποδοτικό τρόπο ζωής. Γι’ αυτό και παρατηρείται χάριν της εξέλιξης μια

αυξανόμενη πορεία στον λειτουργισμό.

Μέσα σε αυτό, επομένως, το πλαίσιο, παρατηρείται κυρίως στον δυτικό κόσμο ένας συνεχώς αυξανόμενος υπερλειτουργισμός και μια υπέρμετρη αυτοματοποίηση. Όσο βαθαίνει ο καταμερισμός εργασίας και η εξειδίκευση, ως απαραίτητες συνθήκες για μια αποδοτική κοινωνία που καλείται να αποτελέσει μια μεγάλη μηχανή προσαρμοσμένη στις επιταγές της ανάπτυξης, τόσο το ανθρώπινο υποκείμενο μετατρέπεται σε ένα χρήσιμο λειτουργικό εργαλείο. Ο εξειδικευμένος, πλέον, άνθρωπος αφοσιωμένος σε ένα μικρό κομμάτι του επιστητού επιτελεί αυτιστικά μια συγκεκριμένη λειτουργία της οποίας το τελικό αποτέλεσμα δεν γνωρίζει. Δεν είναι ο σκοπός ή το νόημα της όλης διαδικασίας αυτά που πλέον τον κινητοποιούν αλλά η επιτέλεση μιας τελειοποιημένης λειτουργίας συμβιβασμένης με μια ψυχρή αυτοματοποίηση. Η χρησιμότητα ανάγεται στην ύψιστη θέση της κυρίαρχης αξιακής κλίμακας. Το υποκείμενο (και αυτό πλέον μπαίνει σε διερώτηση), πλέον, είναι οι λειτουργίες του. Επομένως, δεν είναι τα ρομπότ που έρχονται να αντικαταστήσουν τον άνθρωπο, κατόπιν ενός συνωμοτικού και οργανωμένου σχεδίου, αλλά είναι ο άνθρωπος που έρχεται να αντικαταστήσει τα ρομπότ! Αυτό μόνο που έχει να κάνει ένας κατασκευαστής ρομπότ είναι να πετάξει στα σκουπίδια τα απομεινάρια της δημιουργικότητας, της ποίησης, του συναισθήματος, της έντασης, των συλλογικών σχέσεων από το σύγχρονο εξατομικευμένο φυσικό υποκείμενο και κατόπιν να απομονώσει την εξειδικευμένη λειτουργική τεχνική του και να την ντύσει με σίδερα και καλώδια.

Όπως μπορεί να συνάγει κάποιος από τα προαναφερθέντα, δεν είναι ο ατομικισμός της εποχής και ο κατακερματισμένος κοινωνικός ιστός το μόνο σημείο που αναβαθμίζει την ατζέντα των τεχνολογικών καινοτομιών, αλλά ένας ατομικισμός που συνδυάζεται και διαπλέκεται με τον τελειοποιημένο υπερλειτουργισμό, όπως αυτός έγινε προσπάθεια να περιγραφεί παραπάνω. Ως εκ τούτου, ο σύγχρονος άνθρωπος αποβλέπει σε μια επιφανειακή λειτουργική τελειότητα, σε μια υπερ-αποδοτική οργάνωση της ζωής του, σε μια ευκολία που θα έχει ως αναφορά

τον ίδιο του τον εαυτό. Αυτή η υπερλειτουργική αυτοματοποίηση, άρα, παρουσιάζεται ως το μέσο με το οποίο το κάθε υποκείμενο θα αποδεσμευτεί από τα υπόλοιπα, υπό την έννοια ότι δεν θα έχει κανείς την ανάγκη κανενός. Παρότι, δηλαδή, η ανθρώπινη ύπαρξη βασίσθηκε ιστορικά στη δημιουργία κοινοτήτων, οικισμών και πόλεων, στην παρουσία, δηλαδή, του ενός δίπλα στον άλλον, σήμερα, έχοντας εκλείψει η όποια συλλογική μνήμη κάτω από συνθήκες κοινωνικής επιτάχυνσης και μηδαμινής κοινωνικής ενσωμάτωσης, παρατηρείται η αντίστροφη πορεία. Μια πορεία που θέλει το υποκείμενο να πέφτει θύμα μιας φενακιστικής ατομικής παντοδυναμίας η οποία απορρέει από τον τέλειο χειρισμό τεχνικών μέσων, υπό το πρίσμα του ακραίου καταμερισμού. Μια ψευδαίσθηση παντοδυναμίας, η οποία απορρέει από την επιμονή στο τελειοποιημένο ειδικό.

Όταν κανείς χρησιμοποιεί τα τεχνολογικά επιτεύγματα αυτοαναφορικά και για συγκεκριμένη επαναλαμβανόμενη λειτουργία, κλείνει τα μάτια μπροστά στην ολική-συλλογική διαδικασία δημιουργίας τους. Έχει, λοιπόν, την ψευδαίσθηση ότι αυτά υπάρχουν γι' αυτόν με σκοπό να μην χρειάζεται τον Άλλον. Το υποκείμενο, έτσι, μετακυλίεται σε έναν απλό χειριστή κλεισμένο μέσα σε ένα τεχνολογικό νεφέλωμα που δεν δρα, πλέον, αλλά απλώς εκτελεί καθορισμένες λειτουργίες βάσει της ατομικής του εξειδίκευσης. **Ο σύγχρονος άνθρωπος του διπλοκλειδωμένου διαμερίσματος βιώνει μια εικονική παντοδυναμία όταν χειρίζεται τα τεχνολογικά επιτεύγματα που τον περιβάλλουν, βιώνει μια απόσπαση από την κοινωνική πραγματικότητα της οποίας έχει την ψευδαίσθηση ότι είναι υπεράνω. Βιώνει, άρα, μια εικονική πραγματικότητα.** Και πάλι, επομένως, δεν είναι η τρισδιάστατη virtual πραγματικότητα που απειλεί να αντικαταστήσει την υλική-ιστορική, αλλά αυτή η ζώσα πραγματικότητα οικειοποιείται την εικονική, στο βαθμό που τα σημεία της εικονικής βρίσκουν περιεχομενική αποτύπωση στο σύγχρονο σοκ και βίωμα.

Επεκτείνοντας το παραπάνω σχήμα, καθίσταται κρίσιμο να αναφερθεί, ότι το σύγχρονο υποκείμενο διάγει μια εικονική πραγματικότητα η οποία δεν περιορίζεται στο επιμέρους ατομικό

νεφέλωμά του αλλά συναρθρώνεται σε μακροκοινωνικό επίπεδο διαμορφώνοντας ένα κοινωνικοπολιτικό πεδίο με βασικό χαρακτηριστικό την προσομοίωση με έμφαση στην εκτέλεση. Επεξηγηματικά, το κυρίαρχο πολιτικό πράττειν, ιδωμένο μέσα στη θεσμική τελετουργία της κυρίαρχης πολιτικής σκηνης –σκηνή που σφετερίζεται το πεδίο της πολιτικής απόφασης– βρίσκεται υποταγμένο στη σφαίρα του σύγχρονου οικονομισμού. Οποιαδήποτε δυνατότητα πολιτικής επιλογής παρεχόμενη από τους κόλπους της ρητής αντιπροσώπευσης στο κοινωνικό σώμα αποδεικνύεται κίβδηλη, καθώς όλες οι αυτές οι επιλογές, που αποβλέπουν στην εκπλήρωση της θεσμικής υπόσχεσης, συσσωματώνονται σε τελική ανάλυση στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο νεοφιλελεύθερο δόγμα στο οποίο είναι αγκυλωμένοι και προσδεμένοι οι επιμέρους κρατικοί μηχανισμοί και οι εξουσίες της θέσης.

Ως εκ τούτου, η ψήφος-επιλογή ως πολιτική πράξη-δράση, πέραν των υπολοίπων ανεδαφικών, εκπίπτει σε μια στείρα απαθή εκτέλεση στον βαθμό που έχει λάβει χώρα η προαναφερθείσα και προειλημμένη πρόσδεση-αγκύλωση. Έτσι, προκύπτει η προσομοίωση της δημοκρατίας μέσα στην οποία οι μονάδες προσομοιάζουν σε δήμο και κατ' επέκταση σε πρόσωπα που επιλέγουν και δρουν ενώ στην πραγματικότητα αναλώνονται σε μια εκτελεστική λειτουργία με ένα αποτέλεσμα προαποφασισμένο, όχι βάσει συνωμοσίας αλλά βάσει μιας σύγκλισης που επιτελείται όσο οι κυρίαρχοι πολιτικοί φορείς ανεβαίνουν στην κορυφή της κρατικής εξουσίας. Και όταν το αποτέλεσμα της δράσης προηγείται της τελευταίας, ξεκινάει η εδραίωση μιας εικονικής πραγματικότητας που προηγείται της πραγματικής. Όλο αυτό το σχήμα βρήκε εμπειρική ανταπόκριση και στο δημοψήφισμα του καλοκαιριού όπου η θέση του ψηφίσαντος σώματος, από θεσμική σκοπιά, αποτέλεσε κενό σημαίνον και ουδέποτε λήφθηκε υπόψη από τους θεσμούς. Αν, επομένως, εξετάσει κανείς το ζήτημα υπό το πρίσμα της θεσμικής διαδικασίας και όχι, προφανώς, από την σημαντική και γνήσια κοινωνική δυναμική που απελευθερώθηκε ή που μπορούσε να απελευθερωθεί μετά και πριν, θα διαπιστώσει ότι το εκλογικό σώμα εγκλωβίστηκε σε ένα παιχνίδι προσομοίωσης πολιτικής απόφασης. Κάτι παρεμφερές συνέβη και με τις εκλογές.

Μέσα, λοιπόν, σε αυτήν τη διαδικασία θα μπορούσε κανείς να διαπιστώσει το σαθρό υπόβαθρο του κυρίαρχου δίπολου του 20ου αιώνα σχετικά με το τεχνολογικό πεδίο, που εξακολουθεί να απαντάται έντονα στον δημόσιο διάλογο και του 21ου αιώνα. Συγκεκριμένα, από τη μία, η άποψη που θέλει τη σύγχρονη Τεχνολογία και τα επιμέρους επιτεύγματά της να έχουν, καθ' εαυτά, αλλοτριωτικό χαρακτήρα για το ανθρώπινο υποκείμενο, και από την άλλη, η αντιμετώπισή τους ως μέσα, η χρήση των οποίων εξαρτάται από τις εκάστοτε προθέσεις του υποκειμένου, αποτελούν δύο θέσεις μιας διαλεκτικής που εμμένει σε μια επιφανειακή προσέγγιση των κοινωνικών απολήξεων του ζητήματος. Από κοινού, δηλαδή, αυτές οι δύο θέσεις, παρότι στα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά φαίνονται αντίθετες, προβαίνουν σε μια αξιολόγηση του τεχνολογικού μέσου με βασικό κριτήριο την επίδραση που ασκεί ή που δεν ασκεί, καθεαυτό, το μέσο-επίτευγμα στις κοινωνικές σχέσεις παρακάμπτοντας και συγκαλύπτοντας τεχνηέντως τις συνθήκες μέσα στις οποίες αυτό δημιουργήθηκε.

Με άλλα λόγια, κάθε τεχνολογική καινοτομία αποτελεί γνήσιο τέκνο του κοινωνικο-ιστορικού της πεδίου. Προς επίρρωση αυτού, αρκεί μια ιστορική αναδρομή στις τεχνολογικές κατακτήσεις κάθε ιστορικής περιόδου. Από τον Μεσαίωνα μέχρι τη βιομηχανική επανάσταση και μετέπειτα μέχρι τη σημερινή βιοτεχνολογία, οι τεχνολογικές καινοτομίες κινούνται σε διαφορετικές τελείως προοπτικές. Θα μπορούσε, μάλιστα, να πει κανείς πως πάνω στις διάφορες εφευρέσεις σκιαγραφούνται οι διάφορες νόρμες, αντιλήψεις και νοοτροπίες της κάθε περιόδου, στο μέτρο που η εφεύρεση αποτελεί απαύγασμα των τελευταίων. Για παράδειγμα, στους υπερλειτουργικούς φούρνους θανάτου του Άουσβιτς αποτυπώνονται η ναζιστική εκμηδένιση του Άλλου και η φυλετική υπεροχή, ως κυρίαρχες σημασίες του ναζισμού. Άρα, κάθε κριτική στην τεχνολογική καινοτομία μόνο ως κριτική στις σκιαγραφημένες επί αυτής νόρμες μπορεί να νοηθεί, ειδάλλως πρόκειται για μια μεταφυσική προσωποποίηση ενός απλού μέσου. Οι τεχνολογικά προηγμένοι φράχτες (με υπέρυθρες κάμερες και ηλεκτροφόρα συρματοπλέγματα), παραδείγματος χάριν, που υψώνουν

οι κρατικοί μηχανισμοί στις συνοριακές τους γραμμές δεν παράγουν, καθαυτοί και μέσα στο μηδέν, τη δαιμονοποίηση της ετερότητας αλλά ενυλώνουν τη στιγμή του παρόντος τον θάνατο και τον αποκλεισμό. Μεταφράζουν, με άλλα λόγια, σε ύλη δύο έννοιες που είναι εγγεγραμμένες στον “γενετικό κώδικα” του έθνους-κράτους της Δύσης.

Από την άλλη δε, κάθε εύπεπτη και βεβιασμένη κατηγοριοποίηση της καινοτομίας στις τάξεις του μέσου, που το θέλει να αποκτά σημασία μόνο από τη χρήση του και όχι από τη δημιουργία του, πέρα από το ότι αποτελεί (αυτή η κατηγοριοποίηση) τριχοειδή έκφανση του εργαλειακού Λόγου, υποβαθμίζει τη δομή των κοινωνικών σχέσεων μέσα στην οποία η καινοτομία δημιουργήθηκε αλλά και προωθήθηκε. Έτσι, η δυναμική διαδικασία και οι ιστορικές συνθήκες της έμπνευσης και, πολύ περισσότερο, της κοινωνικής γείωσης της καινοτομίας προηγούνται αξιολογικά αλλά πολλές φορές και χρονικά από τη χρήση της εφόσον η τελευταία τις περισσότερες φορές και όχι πάντα, απλώς, θα ευθυγραμμιστεί με τις υποκειμενικές σχέσεις ανάδειξης κι εδραίωσής της. Στην αντίθετη κατεύθυνση, ο φυσικός και κοσμολόγος Στίβεν Χώκινγκ, πριν από κάποιες βδομάδες, προσπαθώντας να απαντήσει στις κριτικές που εμπíπτουν στον πρώτο σαθρό πόλο της παραπάνω διαλεκτικής, σχετικά με τον κίνδυνο που διατρέχει το υποκείμενο και εν γένει η κοινωνία από τη χρήση των ρομπότ στον τομέα της παραγωγής, υπέπεσε στον δεύτερο σαθρό πόλο απαντώντας ότι σημασία έχει το ποιος θα καρπώνεται την υπεραξία τους. Υπέπεσε, με άλλα λόγια, σε μια τοποθέτηση με όρους υλισμού που αποκτά σημασία και μάλιστα οικονομικίστικη μόνο κατόπιν επιστημονικής εδραίωσης των ρομπότ αγνοώντας ειρωνικά όλες τις προυπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις που κατατείνουν προοδευτικά στην ψυχρόαιμη ρομποτοποίηση, με αποτέλεσμα το σημαντικό ερώτημα: «γιατί ρομπότ;» να εγκλωβίζεται στα γρανάζια μιας μίζερης υλιστικής διαχείρισης.

Αυτό που θα έπρεπε να διευκρινιστεί στο σημείο αυτό, είναι πως οι παραπάνω νόρμες, ως διαμορφωτικές δυνάμεις της τεχνολογικής ατζέντας, δεν είναι σε καμία περίπτωση η μόνη ορθή ερμηνευτική

πορεία αφού ιστορικά υπάρχουν και ανακαλύψεις που πυροδότησαν, οι ίδιες, κοινωνικές εξελίξεις. Ωστόσο, η επιμονή στο οριακό σημείο της ανάγνωσης και η αντίστροφη συλλογιστική πορεία κατατείνουν στο να διασαλεύουν το υπόβαθρο της τεχνολογικής, πολιτικής και οικονομικής ελίτ από τη στιγμή που εντοπίζονται σε οριζόντιο, σε μικροκοινωνικό αλλά και σε ανθρωπολογικό επίπεδο οι σχέσεις που διαμορφώνουν τις καινοτομίες και κατ' επέκταση τα συστήματα εξουσίας ή καθυπόταξης που τις συσσωματώνουν σε βάθος χρόνου, συστήματα που οικειοποιείται κατά παράδοση ο καταπιεστικός θεσμός του Κράτους και τα οποία με τη σειρά τους αναφέρονται σε αυτόν. Σημασία, επομένως, έχουν οι επιμέρους «χειρονομίες» (κατά τον Φουκώ) που διαμορφώνουν το κοινωνικό πλέγμα, πάνω στις οποίες και χάριν των οποίων καθιερώνονται μεταγενέστερα οι επιστημονικοί όροι ως σταθερές που μονοπωλούν την αλήθεια...

Η προαναφερθείσα ανάγνωση του κοινωνικο-ιστορικού, σχετικά με τον εξατομικευμένο υπερλειτουργισμό και την εικονική πραγματικότητα που βιώνει σε μεγάλο βαθμό ο δυτικός κόσμος, δεν βρίσκεται, προφανώς, σε ένα μη ανατρέψιμο στάδιο, αλλά για να ανατραπεί θα πρέπει να γίνει αντιληπτή η δυνατότητα ανατροπής της. Επιπλέον, προς επίρρωση του ανατρέψιμου του υπάρχοντος ατομικισμού και υπερλειτουργισμού, τα τελευταία χρόνια η δημιουργία δημόσιου Χώρου και Χρόνου εμφανίζεται και λαμβάνει χώρα στα διάκενα του ρομποτοποιημένου και λειτουργικά τελειοποιημένου τρόπου ζωής. Δεν πρόκειται, μάλιστα, για μια απλή επαναφορά της συλλογικής μνήμης ούτε για μια ενατένιση της αρχαιολογίας του παρελθόντος αλλά για νέες σημασίες που αναδύονται μέσα στην πολύπλοκη κοινωνική δυναμική και πλάι στη βίαιη επιβολή της εικονικής πραγματικότητας, επανεξετάζοντας την έννοια του υποκειμένου υπό το πρίσμα του συλλογικού τρόπου ζωής: ως υποκείμενο που θραύει το τεχνολογικό του νεφέλωμα, ως υποκείμενο που δρα και δεν εκτελεί, ως ένα υποκείμενο που αποσπά την Τεχνολογία από τη μέγγενη της αλήθειας και την υποτάσσει στη δραστηριότητά του, στην καθαρή του βία.